Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дехь ● ШИНАРА, 18 АВГУСТ, 1981 ШУ. ● № 99 (6389) ● Мах 2 кеп.

Малгобекски бурув тохара балхий управлене хьнаре къа а хьегаш, башха-дика толамаш доахаш хиларца белгалваьлла ва электрооборудованена ремонт яра вола электромонтер Гадаборшев Бекхан. Ше цига къахьегаш волча диъ шера хаддаза социалистически яхье хьалха латташ хьвоагlа из. Къона электромонтер, комсомолец къахьегаш вола участок даим тешаме я вьле оал управлене кулгалхоша. Из да по яь ремонт даш дикен тlехдикен мара ца хулита. Юкъера лаьрхlача хlара сменагlа нормаш 105—110 процент кхоачашъю цо.

СУРТА ТlА: буровой электродвигатела ремонт еш ю электромонтер Б. Гадаборшев.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совете, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК

КПСС Центральни Комитет, СССР Министрий Совет, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК хьежай союзнин автономнин республикаша, крайша, областаша, автономни округаша, районаша, колхозий, совхозий, боахамий юкъарча а ихьича а юртбоахама предприятей коллективаша хьайбаш толаме lаигар дахара, 1980/81 шера lан замалахьа хьайбий продукташ дукхагlа яхаран кийчъяран тlехьа леланьча Ерригсоюзни социалистически яхьа итогашка, котъяьннарг а лаьрlа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК сийлен грамоташ енний.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ГIОЛЛА:

1. НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР
2. НАЗРАНОВСКИ РАЙОНА
3. ШЕЛКОВСКИ РАЙОНА
4. С. ОРДЖОНИКИДЗЕ ЦIЕРАГIЧА КОЛХОЗА, ВЕДЕНСКИ РАЙОН
5. «ОКТЯБРА 40 ШУ» ЯХАЧА СОВХОЗА, НАЗРАНОВСКИ РАЙОН.

СИХА ХЬОКХ ХЬАЖКIАШ

Лакха даттар малх Надтеречни района «Гвардейский» совхоза вокххагlа волчу агрономаца Халуев Султинаца цхьана цу боахама кховлагlча кхаш леларча бригаде тхо дахкача хана. Силоса тlатеllа хьажкlаш хьокхаш боахар механизатораш йиъ комбайнаца. Уж лелаеш ба коммунист Мутаев Ахьмад, комсомолец Шебиев Ваха, Абдурахманов lумар, Межиев Хизир.

Силоса хьажкlаш дlайийна вха 350 гектар моттиг дlалоацаш да. Унхаза эгтара хьалха тхона дукхьалхийттар бригада учетчик Сулейманов Тучан.

Хьалхарча, дукхьашха силоса хьажкlаш хьакха йолеяьча дийнахьа болх мишта чакхбаьлар ха беззам болаш хаттар дича:

— Селхан, — аьлар Тучана, кlезиг-дукха уйла а ль, — механизатораша хьекхар 25 гектара тlара хьажкlаш. Веша яьлча, берригача механизатораша кхоачашйир шоай балха нормаш. Хlаьта уж лоха а яц. Дийнахьа 5,7 гектара тlара хьажкlаш хьакха езаш за хlаревар.

— Мишта лел цар гlулакхаш тахан? — хаттар дича:

— Хlанз цхьайтта сахьат мара мича даьннал. Хlаьта царех хlаране кхоккха гектара тlара хьажкlаш хьекхай. Боад къовлабалалехьа из цифр, кlезигагlа яле, баркlнега дlахкача мегаш я, — жоп ду учетчика.

Хий ца дехкача кхашка дlайийна хиновяле а дика легl даьккхад силоса дlайийнача хьажкlаша. План 80 йолаш хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача 130 центнер моша довкъар доал.

— Хьумкъам во бац. Цхьабакъда, гlадам дукха довкъа а ца долийташ лоацацача хана чу ца ийцача яргьяц хьажкlаш. Ха йахьйой лохлургба хьувкъам, — йоах Хазуева. — Из кхета а деш силоса хьажкlаш ма хулла сихагlа чуэцар дукхьа тхоай мел йола торо оарцагlъяьккхай оаха.

Хlанзарча балха темпашка хьежача гуш да балхаш сихде дезилга механизатораша а кхетадеш долга. Хlаьта цар дош деннал ерригча 350 гектара тlара хьажкlаш 10 балха дийнахьа чуерзаль яха.

Поагlа йоакхо ю укхаза хьувкъам кхай тlа ца буташ цlена чуэцара, из лорабара. Масала, силоса аьтта гlадам комбайна турба чу гlолла лафета е машина кузова чу хьааранхоссача моттиге галеш охкал. Из даьд мукх хьекхача силоса аьттача мошача гlадамех цхьа грамм фево дlахьоргйоацаш.

Комбайнашкара силос йоллача хьажкlай аьта мошэ гlадамаш дlакхухьаш болх беш ба совхоза шофераш Крымов Александр, Ахмедовгlар Вахсн Адами, Даниев Митаи, Хасбулатов Завди. Тхо тхай тlа хиннача юкъа инъа юхасецанзар хьажкlаш хьокхаш йоахка комбайнаш, царгара моша доакъар дlакхухьача шоферий бехк болаш.

Халданза дlаухар кхай тlара хьажкlай мошача гlадамех етта машинаш силос чуйоллачахьа.

А. ХАЖМУРАДОВ.

Укх тlехкьарча хана Грозненски «Автоспецоборудование» яхача завода бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхалаттарех йолаш хьайоагlа экспериментальни участкера йоккха опыт йола бригадир, коммуниста Лукашев Николая кулгалдеча слесарий - сборщикий бригада. Цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шера план 7 ноябрга кхачалехьа кхоачашъяра эгтара хьалха ях дlайоланьрех я из. Цу хьакъехьа тlаййца социалистически декхараш тlехкхоачаьдеш да. Цхьаккха смена дlаяхийтац по задани 140—150 процент кхоачаш ца еш. Уж толамаш довхача белгалбаьнна дика къахьегаш ба слесараш сборщикаш Шовхалов Адам, комсомолец Юрченко Юрий, кхыбараш.

СУРТА ТlА (аьрдехьара аьттехьа): слесараш-сборщикаш А. Шовхалов, Ю. Юрченко.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Боахама расчет—массанахьа а

Заводе боахама расчета принципех пайда эца, ерригп структурни подразделенеш цунна юкъейоалае аьнна оттадаьд социалистически пачхьалкхен предприятех йолча положене тlа из производствани доал дара хиланза яргйоаца система хиларах тарра.

«Красный молот» заводе хозрасчет йола цхьа шу хиниа lаи. Хозрасчета положенеш заводе бlарчча а цуи цехашка а эргалькха тоаеши кердайоахаши я. Из лаьрхlа я коллектива инициативеи бехктокхами лакхбара кlийлен тlа пачхьалкхен план кхоачашъяра. Хlара цеха, участка коллективана хьалхашка оттаду продукци хьаерга дlадодар лохдарех из дикагlа арахецарех декхараш, завода чура боахама расчет къахьегама чура кооперацие хьалашка шиш организационно - техническии экономически башхалонаш йолаш я.

1979 шера 12 июле арабаьннача «Планировании тоаяран производства эффективность а балха дикал а лакхъяра боахама механизмо еш йола воздействи чloагlъяран болча» КПСС ЦК-а а СССР Министрий Совета а соцамга хьежна предприяте хьадеш дар дукхагlа хилийтара тlехьара гlуланхаш ду. Технически нийсьяь нормаш чакхъяхара графикаш оттаьй, цехийи бlаррчача заводен специфика теркал а еш.

Хlанз бригада юкхьанцара къахьегама коллектив а хиниа дlаэттачуд тlехьагlа, из органически юкъейоагlа предприятена доал дара. Ший меттел ерригача а предприятена хьалдашкара декхараш кхоачашдара гувахьа долаш я. Цудухьа боахама расчет бригадашка, цlаьнкха хlара болхлочунга а кхача езаш я.

Хlанз дукхагlча цехашка болх беш я кердача тайпара болх беш йола бригадаш. Хlанз бригадана доагlар дlаяздаш продукци хьа а ць техническии тlахьожема оттале гlолла чакхъьлча мара. Къахьегам мишта вlаштlехьбаккхар дика доагlаш да lилма-техническии прогрессо дlадехарашца. Цу тайппара, къахьегамах юххера хьахулаш дар да мах боагlар.

Бригадо беча балха юкъехьу материалий, инструментий, электроэнерге, lанара, газа, фе кхом бар а.

Цу тайпара бригадни формагlа хlана болх беш ва 1700 саг, хlаьта укх гаргтарча хана цу тайпара къахьегаш хургба берригп болхлой а. Ховш ма дарра, цхьайтталагlча пятилетке из форма эгтара керттера хургья.

Балха лоархlаме дагъа да производства эффективность лакхъера цехий производствени боахама балха планирование елга. План уаттаеш дола хьокхамаш къоастаду завода шераи перспективнии (пятилетнана) планаш тlара.

Керттерча производства цехашта оттаду керда хьокхамаш да:

завода товарни продукци (эзареш сомий маьха),

категорешка йола цехий товарни продукци,

керттера номенклатура,

къахьегама овсарле лакхъяр продукцега дlадодар лохдар,

кхыдараш.

Производстве эффективность лакхъяра эгтара лоархlамечарех цаl да оборудованех дикагlа пайда эцар. Цудухьа 1981 шера 4 квартале кхы тlа а оборудовани оттае лерхl.

Заводера боахама расчет ювзаенва я къахьегам lилман хьисале вlаштlехьбаккхара, премеш телара, социалистически яхьа, кхыча гlуланхий системаца. Цудухьа боахама расчет дlахо йодача хана бокхача лоархlама этап а тиина дlаоттаргва бригадашка. Цехий экономисташа оттаь плановни заданеш цехий производственни совещанешка ювц, тlаккха цеха начальника чloагlъю. Хlара бригада спецификага хьежжа продукце боарама, номенклатура, алапе фонда, беча балха, юкъера доагlача алапе, материальнии моральнии поощрене план дlакхоачийт.

1981 шера боахама расчета тlа яха кийчъеш я заводоуправлене отделаши службаши. Боахама расчетаца балха йолаш йола а заводе юкъейоалаяра оттаь экономически техническии йола а методаш айхха ювзаро производства экономически эффективность лакхъярга вуг.

Хlанз боахама завода чурча расчета ерригп элементаш вlашагlтоха, вlаши ювзаш эргалъха тоае ха эттай. Цох рациональни пайда эцарах тийша хургда дlахо йодача хана производства эффективность лакхъяр.

Завода чурча подразделеней производствени боахама болх вlаштlехьбаккхара хьалашка завода балха опыто боахама расчета ларда тlа хьахьокх боахама расчета бокхача боарамера пачхьалкхен заданеш толамца кхоачашъергйолаш хилар. Цудухьа из де гlерг тхо, цу хьакъехьа даьчох эгтара хьаяха хьахиннача гlайдйигай завода коллектив.

Масала, XI пятилетка хьалхарча шера ялх бетта завода коллективо план 100,9 процент кхоачашйир, из хул соахка цу хана хинначунца нийсдича 106,6 процент.

«Бийдала, доагора - энергетически кхоачамий кхом барен царех рациональни пайда эцарен болх лакхбарах болча» 1981 шера июль беттарча КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи баьча соцамо декхарийла ву производства кхоачамех ма хулла дукхагlа пайда эца. Хlаьта завода чура боахама расчета гlулакхаш дегlадоаладари дlахо эргадьха тоадари из соцам толамца кхоачашбара эшача керттерчарех цаl да. «Красный молот» завода коллективага из дара мел эша торонаши хьалаши да.

А. АРАКЕЛЯН, «Красный молот» заводе директора экономически дакъай заместитель.

НИЙС БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Доккхий социалистически декхараш тlаийцад цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шера Малгобекски бурув тохара балхий управлене буруадеттараша. Уж хамал хьалха кхоачашдара «Хlара балха дийнахьа хьадер дукхагlа хилийта!» яхача девизаца шерра социалистически яхь йоаржаьча шар бивза пайда ийбу шоай торонеи кхоачамех. Цудухьа цхьа бутт дlабахнатабац цар ер шу доладелча дезза бурув тохара пачхьалкхен плани тlаййца социалистически декхараши тlехкхоачаш ца деш. Июль бутт бовча деношка рапорт делар УБР коллективо бархl бетта план кхоачашъярах. Хlаналехьа сентябрь бетта чотах цо текад 1500 совгlа метр бурув. Дукха хlама ца оьшаш бурув тохара нийс бетта задани кхоачашъяьй цо такхарча денга кхачалехьа.

Бурув тохара сухал лакхъяра задани 28,4 процент тlехкхоачашъяьй. Бархl бетта плане совгlа мел теха бурув из лакхъяра чотах теха да. Цхьан станонаца бетта бурув тохара план 108,9 процент кхоачашъяьй.

Белгалъяьнна дика къа а хьегаш, хlаналехьа бурув тохара нис бетта план кхоачашъяь а бригадаш я Малгобекски УБР-е. Царех я буровой начальникаш Гилаев lаьлай lиса, Гагаев Зяутдина lаьла, Халухаев lумара Мухьмад, Пузенко Василий Дмитриевич, Заев Анатолий Иванович кертелаттача буровой коллективаш. Цхьаккха смена дlаяхийтац цар бурув тохара норма 130—140 процент кхоачаш ца еш.

* * *

Н. Анисимова цlерагlча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установкашта юкъе яьржача социалистически яхье укх шера хьалхара моттиг дlа ца хецаш хьайоагlа Седяков Павел Александровича кулгалдеча ЛЧ-35 яхача установка коллектив. Бархl бетта план ханал дукха хьалха, 13 августа, кхоачашъяьй цо. Ер бутт боалехьа установка технологашка пачхьалкхен планал совгlа арахецаргьл итташ эзараш сомий маьха мехкдаьтта продукци.

В. КОСТОЕВ.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТО ТlАИЙЦАБ «КПСС XXVI СЪЕЗДА РЕШЕНЕШКА ХЬЕЖЖА ТlАХЬОЖАМИ ТlАДИЛЛАР КХОАЧАШ МИШТА ДУ ХЬАЖАРИ ДlАХО ЭРГАДОАХАШ ТОАДАРАХ» БОЛА СОЦАМ

КПСС, XXVI съездо чурчен арахьарчен политика дакъе оттадаь декхараш толаме кхоачашдаро, белгалду соцам тlа, дlадех партийни кулгалдара эгарех айелга, партийни организацей балха стили методаша тоаелга. Цуна дувзаденна дlахо эргадоахаш тоаданза даргдоацаш да тlахьожамя тlадиллар кхоачаш мишта ду хьажари, парте организаторски балхаца лоархlамегlа дола дакъе ца хилараlа.

Тlахьожам нийса дlаоттабар В. И. Ленина социалистически эргалонаш яра хиланза даргдоацача хьалех цаl лийрхlад. Къаьстта лоархlам болаш я решенеш бокъонца кхоачаш мишта ю хьажа деза, аьнна йола ленински указани. Из ба оттадаь декхараш товаме кхоачашдара бола тешам.

Тlахьожамех тlадиллар кхоачаш мишта ду хьажарен керттера лостам — парте керттера динъ дlабахьар.

Балха тlа ленински стиль чloагlъеш тlахьожами тlадиллар кхоачаш мишта ду хьажари парте лерхl партийни, советски, боахамий организацей болх тоабера, аппарата ерригача звеньяшка организованности дисциплинен чloагlъяра, тlадиллача гlулакхах бола кадрай бехктокхам айбара тохкамах чакхъяьнна средство. «Бакъда, бехктокхам партийни, ленински хьисапе из кхетадича, массаза а тlахьожама улув ба», — аьнна новкъоста Л. И. Брежнева.

Тlахьожами тlадиллар кхоачаш мишта ду хьажари вlаштlехьдовхача парте — ца хувцаш хьалхле лелаю массовость, действенность, гласность санна йолча ленински принципашца. Тlахьожам вlаштlехьбаккхара ленински идеяши положенеши творчески дегlайоалаяьй парте съездий. Центральни Комитета Пленумий документашка, КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева балхашка.

Тlехьарча шерашка КПСС Центральни Комитето дукхагlа уйла тlаухийт тlаййца решенеш кхоачаш мишта ю хьажара; балха хьалдича лостамашта, шоаш бехктокхамо болча тайп-тайпарча гlулакхаш тlарча кулгалхой огчеташка наст-наста ладугlа яьний. Тlаййцад хьалкъа тlахьожама органашта партийни кулгалделга чloагlдара, цхьайолча центральни министерствашкеи ведомствашкеи, моттигашкарча партийни, советски органаша тlадиллар кхоачаш мишта ду хьажара хьакъехьарча дешаех дола соцамаш.

СССР кердача Конституцега хьежжа мехка чакхдоахаш да тlахьожама ерригача органий болх эргабоаташ тоабара тlадерзадаь лоархlаме гlулакхаш. Бокъха лоархlам болаш хилар СССР-е хальха тlахьожамах дола Закон тlаэпар.

Хlаьта а КПСС Центральни Комитето лерхl тlахьожами тlадиллар кхоачаш мишта ду хьажари КПСС XXVI съезда указанеш дlа ма дехха дац аьнна. Тlадиллар кхоачаш мишта ду хьажар дукхача партийни организацей балха тlа хlанз а дика латтац. Вовхан лелабечаре дукха кхоачамбоаларам дул тlахьожама хьадда корта а болаш система ца хиларагlа, кулгал къахата стилапа дарагlа. Цхьайолча хана тlадиллар кхоачаш мишта ду хьажар наг-наггахьа мара чакхдахац, ца деш дитари кхоачамбоацараши дlаладича гlулакх чанхдаьннарг лерхl. Хlаьта цар бахьнаш кlоарга гучадахац, дисциплинен организованностеи ца хилара принципиальни мах бац. Тохкам беча хина керттера уйла бокъонца царех хьахиннарашта тlа а ца ухийташ чакхьльхача мероприятешта тlаухийт.

Юкъьанцарча партийни организацешта, къахьегама коллективашта массаза а гlо дац царна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара, организаторски балха меттел дукхагlча хана совещанеш ю, дукха отчеташи хоамаши хьагулду. Тlадиллар кхоачаш мишта ду хьажари тlахьожами формана леладарах цхьадола соцамаш кхоачаш ца деш е ший каншхьа а дизза а кхоачаш ца деш дус.

Цхьаша йолча партийни комитеташа тlа а нийду парторганизацешка дlа а ухийт цкъаза ца ахийтача а мегаргдола дукха соцамаш. Из бахьан парторганизацей инициатива ехи, партийни балхахойи активи моттигерча дийначча организаторски балха тlера йоах.

Промышленноста цхьадола доакъош тlехьадисар, плановни заданеш кхоачаш ца еш, приписскаш еш, ца даьр даьд яхаш дlаяздеш моттигаш хилар дукхагlча даьлхе тlахьожам во лоаттабарах, тlадиллар кхоачашдара йола кадрий дисциплинен бехктокхамий лохача боарам тlа хиларах хьахуляш да.

Иизза дlаьлккхаяц цкъа даь соцамаш кхы дукхаза а деш йола харцахьара практика. Цу гlулакхо дукхагlча хана тешал ду цхьайолча партийни комитеташеи центральни ведомствай кулгалхошеи хьалхагlа аь решенеш кхоачаш ца лььаргара хьадеха доагlар тоьал хьа ца дехаш хилара. «Халахете а, — аьлар КПСС XXVI съезде новкъоста Л. И. Брежнева, хlанз а массане а кхетадаьдац кулгалдара говзал хlара хlаман лаьрхlа директиви указанеш дьакхоллараки дlателарахя ца латташ хиларах дола чоалхане доаца бахьдар. Соцам тlаййцача из тlера ца доалаши оттаьча хаиеи кхоачашъяйта эза. Хlаьта цунга гlо деш хила деза тlахьожам чloагlдар».

Партийни комитеташа моттигашка мел координаци а ю лостам а тел тайп-тайпарча массови тlахьожама.

КПСС Центральни Комитето союзни республикаи Компартей ЦК-ашта, парте крайкомашта, обкомашта, окружкомашта, горкомашта, райкомашта, юкъьанцарча партийни организацешта тlадиллад КПСС XXVI решенешка, новкъоста Л. И. Брежнева указанешка хьежжа организаторски балха боарам айбелга, тlахьожами тlадиллар кхоачаш мишта ду хьажари чloагlделга, цар формаши методаши эргайоахаш тоаелга lалашде. Тlахьожам партен правительствани директиваш кхоачашъяра тlехьа беча практически балхах органически дlатохарах латт декхар.

Тlахьожами тlадиллар кхоачаш мишта ду хьажари партийни пачхьалкхени аппарата моллагlча звенои, хlара партийни, советски, боахама кулгалхочун, ерригача партийни организацей хlара деннарча балхацара дlакъаста йиш йоаца дакъе хила деза. Партийни комитеташа хан-ханнахьа пленумашкеи бюро заседанешкеи дувца довгlа партен правительствани директиваш кхоачашъяр, шоай решенеш чакхъяхар малагlча хьал тlа да.

Соцам тlа белгалду, партийни аппарата керттерча декхарех цаl — тlаййца решенеш кхоачашъяр вlаштlехьдаккха уж кхоачаш мишта ю тlахьожам лоаттабари. Уйла тlакхийтай тlадиллар кхоачашдара лоаттабу тlахьожам ханнахьеи планагlеи хила безаш хилара, цу балха юкъе шеррача активои специалисташеи дакъа лаца дезаш хилара.

КПСС ЦК белгалду, тlахьожамахи тlадиллар кхоачаш мишта ду хьажарахи хьанна дукхагlча дакъе тийша дч партийни документий проекташ дика кийчъяра. Уж кийчъе еза вахаре хула гlулакхаш, партийни балха практика массе а оагlорахьарен кlоаргген lомаяран ларда тlа, цо чоте эца деза коммунисташеи парте боахараштен хетари цар предложенеши, къахьегамхой письмош, парторганизацешеи къахьегама коллективашеи дlадоладьча динача гlулакхехи инициативахи ног гlорторга е еза. Соцама хlара проекта тlа хила деза хаьдда де дезараши, уж кхоачашдара навкъаши, малагlча бесса из де дезеи, хаьдда йола ханаш, уж кхоачашдара бехктокхаме малаш ба.

(Йистедоалар 2-ча оагlо тlа).

Лаьтта леладара культура лакх а еш, хlемаш дlаювча лаьттай структура тоа а еш, дукхагlа хьувкъаш дола ялата культурай керда сорташ юкъе а доаладеш «Гигант» яхача ялат леладеча совхозо хьувкъам дикка лакхболга lалашдаьд.

Цхьайтталагlча пятилеткa хьалхарча шера хlара гектара тlара гурахьа дlадийкача кlинх 38—40 центнер яьнихай. Цо торо килийтаргья коллектива тlаййца декхараш кхоачаш а деш пачхьалкхенга 52 эзар тонн ялат дохка.

Комсомолец Тимонин Владимир (сурта тlа аьттехьа латтар) йиълагlча отделене комбайнерий яхье хьалхалатташ хиннав. Цунга яйтай парте Сальски горкома моаршала телеграмма. Толаме болх барах комбайнер даькъала вуш совхоза парткома секретара А. М. Дубовцинея Владимира сесага Зинаидаен.

Е. НЕДЕРЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

(Чекхдолу. Доладу 1-ча агIо тIа).

КПСС ЦК къастта боккха лоархIам болаш лерхI юкъъанцарча партийни организацешка тIахьожамен тIадиллар кхочаш миштa ду хьажарен боарам айбар, коммунизм хьалъяра декхараш кхочашдеча эгара керттера лоархIам болаш ухь йоландаь. Юккъанцарча парторганизацешка хьакхолла деза доагIар чIоагIо хьадеха, леладер кортa болаш, критика, самокритикин хургйола, кхочамбоацараш доврглоагIа тъал. Партийни собранешка, парткомийн, партбюройн заседанешка хан-ханнахьа ладугIа деза тIанйна соцамаш кхочашдара цар беча балхах йолча коммунистий отчеташцей коамашкеи, хьинаре хьалаца еза цар инициативей, творчески дIадоладаьравашци, корта бола предложенеши замечанеши.

ТIадиллар административе бойха тIахьожам лоаттабе парторганизаце бокъо хилара йолча комиссей хьакъехьарча положенена юкъе хувцамаш дара дош къоастаде.

КПСС ЦК-рча партийни тIахьожама Комитета, союзни республикай Компартей ЦК-рча, парте крайкомашкарча, обкомашкарча окружкомашкарча, горкомашкарча, райкомашкарча партийни комиссешта тIадиллад тIахьожам дIахо чIоагIбара, партийни решенеш хьадда кхочашъяра йола кадрай дисциплинен бехктонхами айбергбола гIулакхаш чакх даха.

Союзни республикай коммпартей ЦК-та, порте крайкомашта, обкомашта, окружкомашта, горкомашта, райкомашта тIадиллад СССР Конституце шоаита тIехкя тIахьожама функцеш халкъа депутатий Советашa кхы а хьинаретIа кхочашъергйолча тайпара цар балха лостам теллига.

Халкъа депутатий Советаш декхарийла а советски аьлха хIара декхарча хьалташка, дIадехарашца дукъазденна харжархой наказаш кхочашделга Iалашдé, советски законаш, экономически социальни дегIадахкара планаш кхочашъяра чIоагIа тIахьожам лоаттабе.

Соцамо КПСС XXVI съезда решенешка хьежна министерствай, ведомствай, боахама органий кулгалхой декхарийла бу доал деча аппарата ерригача звеньяшкарча кадрай партен правительствай директиваш, приказаш, распоряженеш кхочашъярех бола бехктонкам айбе, тIадиллар кхочашдара йола дисциплина чIоагIъяра, тIахьожама хьадда система хьайра де доагIар де.

КПСС ЦК къастта белгалду тIахьожам лелабарах бола бехктонхам юкъарчал довцаш министрашта, цаччахьалкхеи боахамей органий кулгалхошта тIабуллилга. ТIадиллад тIахьожам лоаттабечара коллегей лоархIам айбелга, цар заседанешка тIанйна решенеш кхочаш миштa ю хан-ханнахьа дувцилга.

Министерствай, ведомствай, боахама органий партийни организацешна бизгагIа пайда эца беза партен правительствай директиваш кхочашъеш аппарато беча балха тIахьожам лоаттабе шоашта еннача бокъонех, хьадде къоаcсам лоаттабе беза бюрократизм, волокита лелаярца, пачхьалкхеп планаши тIанйна соцамаши кхочашдарах бола хIарние бехктонхам айбе беза.

Партийни организацешна могга дегIаккувла а айбе а беза профсоюзни организацеша коллективни договораш кхочашдара, къахьегама законодательство леладара, социалистически яхь дегIайоллаяра, къахьегамхой къахьегама, вахара, быта дерригий дешаш, къестадаре тIахьожам лоаттабаре тIехьа беш йола болх.

СССР халкъа тIахьожама Комитета, моттигерча халкъа тIахьожама органашта могадаьа производствай общественни вахарен ерригача доакъошка юкъарчал доахаш тIахьожам лоаттабаре дукхагIа къахьегамхой юкъеозаре йолаш йолча торфнех бизза пайда эца.

Соцам тIа белгалду, партийни комитетий декхар да тIахьожам лоаттабеча организацей балха хьакъхьалпа лостам телеш цар низаш чIагIохеи цхьайолча предприятештеи организацештеи дукха тохкамаши ревизеши еш йола практика юкъера дIаяха. ТIадиллад гIулакх тохкачара параллелизми цхьанне дабар шоллагIчар дехтен дIадаккхара, халкъа тIахьожама органий, халкъа депутатий Советий массазарча комиссей, «Комсомольски прожектора», профсоюзни организацей комиссей балха тIара буэзамаш чIоагIдала де деза хьадда гIулакхаш белгалдаха.

КПСС Центральни Комитето партийни комитеташ декхарийла яьй массови агитацен пропагандан средствашна тIахьожамен тIадиллар кхочаш мишта ду хьажарен дешаита дукхагIа уйлн тIаухийтилга Iалашде. Иа болх дукхача иоха дIабовзийтилга тIахьожами эффективность айелга, производствана, общества дерригача гIулакхашта доал деча къахьегамхой шерагIа юкъеозилга санна лархIа. Центральни, республикански, моттигерча газетийн журналийн, телевиденен радиовещанен редакцеша масса а оагIорахьара дIадуца деза къахьегама коллективаша партен правительствай директиваш, тIанйна социалистически декхараш кхочучн миштa ду, наха дика кхетаергйолаш ювца еза КПСС XXVI съезда решенеш кхочашъеш партийни организацеша лелаеча практико хьанхелача тIахьожама практика эгара дикагIйола формаши методаши.

«Красный молот» завода цехашта юкъе шерра социалистически яхь яьржай цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера плани тIанйца социалистически декхарешна хавал хьалха кхочашдаре. Цу яхье хьалхара моттиг лелаечарех цаI я чой доалдеча цеха коллектив. Цига къастта дика къахьегарна белгалъяьнна я Бурягин Александр Сергеевич керте латтача заливщикий бригада коллектив. Ше хьаеча продукцена юкъе цхьаккха тайпа брак а ца иайсйолийташ хIара сменагIа нормаш 125—130 процент кхочашъю цо.

СУРТА ТIА: хьалхарча плане заливщикий бригада бригадир А. Бурягин.

З. БАТЧАЕВА сурт.

КРАСНОЯРСКИ КРАЙ. 170 метр лакхъенна хьалъеш латтача Саяно-Шушенски ГЭС — керттерча объекта плотина. Гидроузла керттерча сооруженешка гIишлонхошна 6 миллион 300 эзар кубометр бетон чуеттай.

ГIишлонхойн монтажникийн коллективаша дош денна станце яхлагIа агрегат, 7 ноябрь хьатIакхоаччаш болх бе йолаллийта аьнна.

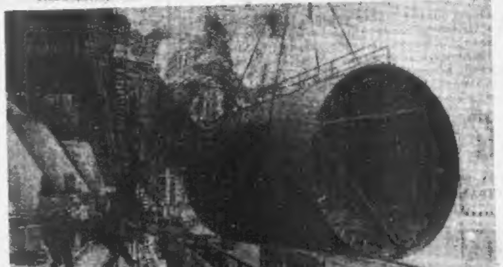

СУРТА ТIА: яхлагIча гидроагрегата водовода звеньяш дIаоттаеш монтажни балхаш деш латт.

Ю. БАРМИНА сурт. ТАСС фотохроника.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА— ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

СОЦАМ ТIАЙЙЦАБ

Шелковской районa «Красный пахарь» колхоза доккхий хьайбаш леладу цех — боахама керттера подразделени я. Укхаза хIара шера яхх бIаь тони дулха ши эзар совгIа тони шурен йоакх. Пхийтта коммунист ва хIанз цехе къахьегаш. Цар влиянех берчат доалилга гуш да. Партийни организаце мутIараш дегIаух производстве хьалхалаттарех.

Отчетно-хоржамий собрани йолаш партийни организаце секретара Х. Усманова белгалдаьккхар кердача пятилетка хьалхарча шера цеха коллективо планаш а тIанйна декхараш а толаме кхочашдеш хилар. ВорхI бетта шура яккхара 112-и йоккхара 104-и процент кхочашъьлий. Иа къахьегама коллектив дика йовзаш я районе, хIаьта районни Сийлен угIа тIа а язйий. Цхьаь хала тIехьабусаш хиина хьайбаш леладераш хIанз бIубенна хьалхабьинб.

Цу цеха коллективо черкасский болам хьал а даьца. ТIа-тIа хьайбашкара дукхагIа продукци хьайоаккхаш къахьег. Цар дош деннад пхе шера шура йоккхара задани хан ал ах шу хьалха кхочашъе. Пятилетка чаккхйоалаш цеха коллективо IерхI 2300 тони шурен 1200 тони дулхи даккха. ХIаьта шура 20-и дулх 25-и процент гIаккат. ДукхагIа хургья хIара Iаттагара хьайоаккха шура а. Из шера 3500 килограммага дIаккхоачагья.

Уж толамаш доашка доахалургдолгах хьайбаш леладераш тешаш ба йокиза фалха опыт йола болхлой дукха хилара а колхозе доакъара бавбо хургйола гIулакх дика вIаштIехьдаккхарах а.

Цеха коллективо толамаш дахар гуш да. Дале а цо ших лаьца къамаьлаш дийцар шоай отчетно-хоржамий собране колхоза коммунисташа. Отчетни доклада тIа а из ювцаш къамаьлаш деш а лаврхIа теркам тIа а бохийташ дийцар шурея дулхи дукхагIа доаккхаргдола гIулакхаш, йолча торонех бизза пайда эцар. Коммунисташ дийцар тIанйю решенеш кхочашъяра бехктонхам айбара хьакъехьа а.

Из партийни организацеша тIанйца решенеш кхочашъяц аьнна дац. Шийхан нахьа партийни собранеш хиннай. Цига массаза дийцад коллектива хьалхалатта декхараш. ХIаьта а докладчикo белгалдаьккхар:

— Отчетни хана партор-ганизаце дукхаза дийцад цехе къахьегам вIаштIехьбаккхарца дувзаденна хаттараш, доакъар Iалашдара гIулакхаш. Бокха теркам тIабахийтабар идейно-кхетама болх тоабара долча хаттараштa, цехе къахьегаш дика кадраш хилийтара, цар экономика Iомаеш дешара.

ХIаьта а деррига гIулакхаш вIаштIехьдаьхадац цехе. хIанз бархI доярка эшаш я ферме. Из бахьан долаш вокхарна дика хадо хул. Яхье итогаш ю. Йола а хьалхабьинараш морально а материально а белгалбахац. Партийни собране дийцадяр шурий дикал лакхъергйолаш. Из гIулакх а кхочашдаьдац. ШоллагIа бутт ба цу фермера шоллагIча сортах йола шура пункте дIаяххьийта. Цу гIулакхо боахама докхха зе ду.

— Тха ферме доакъар хьатIаккхуьйш болх беш цIя механизаторий звено я, — аьлар къонача коммуниста А. Хаостенна. — Царна юкъе яхь яржаргйола гIулакх вIаштIехьдаьккхадац. Техника ю лелаю. Машинаш хувал хьалха йох лергIа техобслуживани ца ярах, из бахьан долаш шийх ханнахьа хьатIадатьац моша доакъар, хьайбаш меца дус. Цу гIулакха парторганизаце йоакхо яц.

Цул тIехьагIа къамаьлаш даьча ферма ветеранаша З. Лукмановаси Г. Нагумановаси белгалдаьккхар хьайбаш дикагIа кхаба дезаш ферма балхашта комплексни механизаци еIезаш хилар, шурей дулхи дукхагIа даккхара йолча торонех бизза пайда эцаш къахьегам вIаштIехьбаккхара.

Шоай дегашта къувлараш дийцар дулха лаьрхIа дола хьайбаши хьинхарчи кхобача М. Кальчевна а М. Геримсултанова а. Цар а белгалдаьккхар доакъар хьатIанхахьар во вIаштIехьдаьккха хилар. Из бахьан долаш дийнахьен буси хьайбашта IотIадеттадалу доал кIезига да. Дукха да уж кховбача дIадозар а.

— Дорстаде дIаоттадаьча хьайбашта дийнахьа цхьа лафет мара моша доакъар дахьац, из Iаьсашта дIадилла а тоац, — аьлар Геримсултанова. — Дулх дукхагIа даккхара мел эшараш кхочашдац, йолча торонех пайда эцац.

Собране коммунисташ соцам тIанйцар уж кхочашбоацараш дIа а доахаш шурен дулхи дукхагIа доаккхаргдолча накъашца дIахо йодача хана колхозоша къахьегаргдолаш.

Б. ФАРНИЕВА.

Партийни вахар; собранеш кийчьярен чакхъяхарен практика

КАРАГIДАЬННАЧОХ ДОККХАЛ ДАЬ IЕШ ХИЛЧА...

«Ярославски городской партийни организаце партийни собранеш чакхъяхара практиках» бола КПСС ЦК соцам вахаре чакх а боахаш дукха хIама даьд Наьсарен районa «Экажевский» совхоза юкъъанцарча партийни организаце. Укхаза партийни собранеш кийчъяра а чакхъяхара а гIулакх белгалла тоадаьда.

ЧIоагIа теркам тIабохийт цхьаьдолча докладий чулоацам лакха хилийтара. ХIана аьлча цар политически ираьлах, дуаца оттадаьча деша еча анализе кIоаргалах тийша да дукхнача даькъе коммунисташа собране хьинаре дакьа лацар, тIанйю решенеш хьалаи гIулакх доваш уттаьаьи хилар.

Масала, хьаэцаргья вай укх шера январь бетта хиннача собране партийни организаце секретара Газдиева Мувсас аь доклад. Итт листах латт из. Кхь листа тIа юац 1980 шера 26 декабре XVII областной партийни конференце аьча доклада тIара положенеш. Вокх кхаьнне тIа доашх дIалахача шера республика промышленносто даькка толамаш, балха тIа нийсденна кхочамбоацараш. ДIахо цу тIа хьакъонх республике юртбоахама продукци алсамъяккхара де дезачех йола цифраш. 1981—1982 шерашка Сунженски, Назрановски, Советски районашка 3—4 эзар гектарага кхаччалца хила деза коартолаш дIаковш дола лаьтташ. Цу гIулакхо торо хургья 50 эзар тони коартолаш Iалашъе, аьнна деш да доклада тIа. ДIахо а дукха нийсду республика балха итогех долча хьоккхамех дувца моттигаш.

Цифраш, цифраш, цифраш... Уж укхаза дукха я. Бакъда, шоай боахамах лаьца хайра хIама дац. Тамаш дех уж цифраш керта чу юс. Мел хьа хьаькъал дале а, уж дагалаца хала хургда.

Доклада цхьан тIехьарча листа тIа хьакаьд идеологически болх беча нийсчун долча кходамбоацарех. Геттара во болх бу «Знание» общества: ешар йола лекцеш ясала я, цхьабола агитатораш дайтешка кийчлац. Дика къахьегаш бола болхлой совхозе болашлгэ а лелара да партийни мутIараш шерлара гIулакх а.

Соцам тIа деша вай: «Совхоза партийни бюро (секретарь М. Газдиев), юкъъанцара партийни организаци администрацеца цхьана декхарийла я цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера планаши социалистически декхараши кхочашделга Iалашде; идейно-кхетама болх тоабе, дика къовсам лоаттабе дIаяхача замах юкъдисачашча гIулакхашта духьа. Цу ишта болхлой комитет (председатель М. Евлоев), специалисташа цхьана декхарийла я социалистически яхь лелаяра болх тоабе, халкъа тIахьожамхой группо (председатель К. Аушев) кхоми хьурмати бахьан, социалистически доалахье лораяра тIехьа къовсам боаржабе беза».

29 коммунист ва партийни организаце чуногIаш, царех пхеаех къамаьлаш дир бархI парте члено. Доклада тIа критика хайра хьовеш хиннаце а балха тIа хIанз а шортта долаш долча кхочамбоацарех хьадда дийцар керттерча зоотехника Х. Костоева:

— Геттара лакха мах болаш я вай арахеца продукци: центнер дулхага дола 678 сом, планах 118 сом мара доацача, шурийга — 36 сом, планах 29, 60 сом мара доацача, планах дийнахьен буса 340 грамм дулх тIаххета деза хьакур 111 грамм мара яц. Лакха хIанад продукцега дIадодар?!

Ферме болх беш я нисс трактор. Хий а доакъар а итт километр гаьнара хьакхаха деза ферме. Дуккхаза дийцад хьайбаш леладераша из гIулакх партийни собранешка, цхьабакъда пох хIанз а хьехиша хIама дац.

Иштта, критика еш къамаьлаш дир керттерча экономиста П. Бацаева, № 1 йолча бригада бригадира А. Векова, совхоза директора Я. Галаева, цхьабакъда цу хьакъехьа цхьа хьадди пункт яц собране тIанйна соцам тIа.

Цул гIехьагIа цхьа бутт баьлча хиннача партийни собране къамаьл даьча коммунисташа хьалха санна юха а, боахаме долча цу кховбоацарех дийцар. Цхьабакъда, уж дIадахара корта а болаш даь хIама дац. Цу гIулакхо хьахьонх уж къамаьлаш даьеса хиннилга. ТIанйду соцамаш каьхата тIа дIаяздаьча дусаш дола. ЧIоагIа критика а самокритика а йолаш ер май бетта хиннача собране партийни организаце секретаря М. Газдиева «КПСС XXVI съездо дIадехарашка хьежна коллективерча наха идейно-политически кхетам лучара кулгалдеча болхлойи специалистийн лоархIам айбарах» яха дош дувцаш яь доклад.

Цу тIа дувц совхоза къахьегамхошта хьалхашка латта декхараш кхочашдара боахаме мел эшараш дар. Хьалха хиннача собранешка хьайбаш леладерашта яь критика пайдане хилар. ЦхьоалагIча кварталах пачхьалкхенга шура йоккхар план кхочашъйир 106 процент, бIь бетта яьча итогех шурий-товарни ферма коллектив республикански сийлен угIа тIа дIаязъянь я.

Хьайбаш Iангара доахача хана дика къахьегаш хилар специалисташ: бригадир Х. Евлоев, зоотехник Х. Костоев, ветеринарни лор В. Лактионов. Цхьабакъда, доахан сийнача баь тIа дIадахача, шоай толамаш дика доландаь, тесса битар пар из болх, цудухьа дIадахача шераца нийсйига 1,3 килограмм шура кIезигагIа яьккхар укхаза хIара кхоабача Iаттагара, лохъеннай шурий хьовнал а. ДIадахача шера май бетта цар хIара дийнахьа пачхьалкхена 1579 килограмм шура дIалуш хиннa яле, укх шера дIателар 1330 килограмм мара яцор. Из да хьайбаш леладерашна идейно-кхетама болх эсала белга.

Чукйна даьннад ка бола ялат, хIара гектара тIера 23 центнер яьннай. ХIана коартолаш чуэца болабеннаб совхоза механизатораш. Цхьабакъда, лоха я къахьегама дисциплина. Геттара во болх беш хьайоагIа № 2 йола А. Гагиева бригада. Укхаза 10—11 сахьат даьлча бIаргаго йиш я балха воагIаш вола механизатор, цхьабараш вIалла а багIаш. КIезига ю укхаза беседаш, болхлой собранеш. №№ 1, 2, 3 йолча бригадашка каст-каста бIаргаго йиш я кхай тIа дIайийнача культурашта юкъе бахача наьха доахан, цхьабакъда, бригадираша де дезар дац уж совцадара. Цу гIулакхага хьажа безаш хул керттера специалисташ.

Иштта лоха я къахьегама дисциплина А. Гумукова, А.-С. Вышегурова кулгалдеча автопарке, механически мастерскешка. Дукха йийцай уж коллективаш партийни собранешка, дуккхаза дийцад укхала дола кхочамбоацараш. Сварка еш вола М. Сакалов шийна дагадехача мара балха хьавагIацар. Цхьа кIира ха йоаккхаш сеца лаьттар Х. Албогачиева токарни станок. Дукха къамаьлаш хилар балха тIа леладоло лелаечарца. Яьча критикех пайда баьлар. укх тIехьарча хана уж кховчамбоацараш дIа а даьха дика къахьегаш ба уж.

Безке бараште эхь хетарг долаш дар доклада тIа коммунисташа №№ 1, 2, 3 йолча бригадай бригадираша А. Аушева, А. Гагиева, Б. Евлоева, МТМ заведующе А. С. Вышегурова, автопарка заведующе А. Гумукова, керттерча агронома Р. Добриева, керттерча зоотехника когаметта волча Ю. Кациева, совхоза директора Я. Галаева партийни собранешка дийна къамаьлаш.

Соцамий проекташ тIа я укх тайпара пункташ: «...Хьадеха, безке бу, могаду, декхарийла бу». КъамаьлагIара гIулакхага бовла беза ха хьакхаьчай хIанз.

Цхьа хIама белгалдаккха безам ба са. Партийни собранешка къамаьлаш дувцарех дукхагIбараш керттера специалисташ, бригадираш ба, кIезига хоз цига болхлоша, механизатораша оала дош.

ЛаьрхIар дизан ханнахьен кхочаш па даро къахьегама коллективашта ю партийне влияни лохъю. Партийни собранешка тIанйду соцамаш кхочашдара халдала гIахьожам лоаттабе беза. Цу гIулакха шенхашта йоакхо еш хила еза партийни бюро.

А. САГОВ, тха соб. корр.

ГIАДВУГАШ ДА ПРОИЗВОДСТВЕННИ ХЬОКХАМАШ

Укх деношка кепа а теха арадаьннад КПСС Центральни Комитетон СССР Министрий Советон тIанйна дола «1981 — 1985 шерашка эгара хьалха ишаш дола товарий дукхагIа арахецаран бе ха мах цу товарашии бизза Iалашбарел де дезарех». «1981 — 1985 шерашка дуккхача наха эшаш дола товараш дукхагIа а дикагIа а хьадарахи цар ассортимент тоаярахи» дола соцам ба. Цу лоттамагIа Грозненски макка комбината коллективо беча балхах лаьца дувцар дийхар тха корреспондента цу предприятешна инженерэкономистагара Козель Наталия Александровнагара.

Уж лоархIаме партийни документаш чIоагIа раьза а болаш гIанйцад тха комбината берригача болхлоша — аьлар цо. Цар доккхийи бехктонхамеи декхараш хьалха шина оттачь тхона арахеца хальа эша товараш дукха гIа, дикагIа хилийтара, цар ассортимент шоръяра. Из болх баха массала чIоагIа терпо еш беш ба. ХIана укх сахьате тха предприяте арахецаш я 61 тайпара макхабулочни вафельни изделеш. Духхьал укх шера кердо арахеца йолаяь оаха майски яха кIаьхе буленташ, московски сухараш, кхыяраш. Уж ийзахоза чIоагIа дика дIаэцаш а н.

Уж балхаш дешнехьа а тIагIертта къовсам лоаттабеш я тха коллектив цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера тIанйна декхараш тIехкхочашдара. Цу даькъе дика ка а йоалаш бехкате хиннад тхона еш шу. ДIабахача ворхI бетта планагIа лаьрхIачул совгIа макхала яьккхай 53 эзар сома макха товарни продукци, арахецнай 48 эзар сом мах бола валови продукци, къахьегама овсарле лаккъяра план 1,3 процент тIехкхочашъьйи. Из лаккъяра чотах хьадьай планал совгIа арахийдача продукцех дукхагIъяр.

Комбината цехашта, заводашта юкъе яржача социалистически яхье хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьайоагIа укх шера Мишутина Татьяна Павловна керте латтача цхьоалагIча макх еча завода коллективи Михайлова Ульяна Ивановнас кулгалдечо вафельни цеха коллективи. ДIабахача ворхI бетта задани эгара хьалха кхочашъярех рапорт а денна, графикал массеха ди хьалха яьнна август бетта план кхочашъеш я цу шаккхе цеха коллективаш.

* * *

Мишта лакха лоаттаду шийн сий дIалахача шера Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхача Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлена чуйоагIача шун СМУ-7 коллективо аьнна даьча хаттари жоп а луш, экономиста Храпова Надежда Филипповнас аьлар: «ЦхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера доккхий декхараш тIа а ийна, кхы а хьинаргIа къахьегаш я тха гIишлонмонтажни управлене коллектив. Укх шера а ча деза совгIат карара ца далийта лаьрхI оаха. ДIабахача ворхI бетта оаха даьха къахьегама толамаш цу даькъе тха бIубоалйташ да. Пачхьалкхен планал совгIа генподрядагIа оата кхочашдаьд 7 эзар сом мах бола гIишлон-монтажни балхаш, тхоай низаца задалел совгIа даь гIишлон балхаш 25 эзар сома макха да. Соахка укх хана хинначул къахьегама овсарле дикха ай а еш, из лаккъяра ворхI бетта план 101,4 процент кхочашъьйи. ГIишлон хьалъярга дIабола мах чокбарах гIишлон материалаш, электроэнерги кхоалрах укх шера СМУ-7 гIишлонхоша пачхьалкхенна планал совгIа кхолаьд 23 эзар сом.

Шоаш тIанйна социалистически декхараш тIехкхочаш ца деш цхьа бутт дIа а ца бочийташ, хьинаре къахьегаш я Себиев Хьамзати Товсултанов Лемеи керте латтача цхьоалагIчеи шоллагIчеи гIишлошъеча участкай коллективаш.

* * *

Мишта кхочашду шун коллективо цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера тIанйна социалистически декхараш аха хаттар дир тха корреспондента Карабулакски химически реагентий завода инженер-экономистагара Семенихина Раиса Дмитриевнагара.

«ХIара балха дийнахьа хьалер дукхагIа хилийта» яхача левизах шерра социалистически яхь йоадйаьча тха предприяте болхлоша, инженерно-технически болхлоша шоай хьинари кхоачаш производства эффективности балха дикали лаккъяра, — аьлар цо. Цу хьакъехь дика аьттув боалаш къахьегаш болча цеп бизза пайда ийбу шоай торонехи кхочамеки. Цунга хьежна дика да укх шера тха завода коллективо доахаш дола къахьегама толамаш. Укх август бетта чотах 60 эзар сома макха продукци макхала а вохьахаш кхачбаьккхар цо дIабаьа ворхI бутт. Заданел совгIа арахийцар 37 эзар сом мах бола валови продукци. Къахьегама овсарле лаккъяра ворхI бетта план 101,6 процент кхочаш а еш соахка укх хана хинначул 5,8 процент лаккъьяй из. Духхьал из лаккъяра чотах арахийдай планал совгIа хьа мел яь продукци. Хьалхарча ах шера заданел совгIа пачхьалкхенна баь пайда 23 эзар сом да. Уж дерригa производственни хьокхамаш тIанйнача социалистически декхарех хила дезаргдиника дикагIа да.

Завода участкашта юкъе дIабахача ворхI бетта хьалхара моттиг яьккхай КССБ яха химически реагенташ арахецача Карпенко Владимир Михайловича кулгалдеча участка коллективо.

Коммунисташ керте эттар

«Старогрознефть» яхача управлене I йолча мехкдаьтта доаккхача цеха парторганизаце отчетно-хоржамий собрани идейни боарам лакха болаш чакхъьлар.

Доклад яьча партбюро секретара К. И. Анантенкос, къамаьл даьча операторашка Ибрагимова, Пасечни, инженер-технолога Атарщикова, цеха начальника Сороколягинa, кхычар дийцар цеха болхах лаьца. Цеха коммунисташ производства лоархIамегIа йолча участкашка шоашкара масал а гойташ, кулгалдеш хиннаб отчет еча юкъагIа.

1981 шера ворхI бетта баьча балхах мехкдаьттхошна дика хьокхамаш даьхад. Цу юкъа цар 384 эзар тони мехкдаьтта даьккхад, царех 1681 тони планал совгIа а йолаш.

Къахьегама коллективе дика вIаштIехьбаьккхабер политико-кхетама болх. Цунга хьежжа къахьегама а производственни а дисциплина лакха йолаш чаккхдаьккхар шу. Шоашкара масал а гойташ, къахьегаш хиннаб коммунисташ операторaш А. Абуев, А. Свищев, Н. Пополаузина, А. Пасечный, участка начальник Н. Мурадян. Уж производстве массаза хьалха латташ хьабоагIа, кагирхой бокъонца бола хьехамчаш ба. Цар участкашка мехкдаьтта доа ца дайтара де мел дезар даьд, технологически оборудовани массаза а болх беш я.

Цунца цхьана собране белгалдаьккхар уж хьокхамаш кхы а лакхагIа хила йиш йолга. Мехкдаьтта доаккхача бригадашка, участкашка дукха торонаш юс пайда ца эцаш. хIана а кхом беш дIаихийтац энергоресурсаш, материалаш, хьадоаккхача а дIадохийтача а дукха доалу мехкдаьтта. Уж кхочамбоацараш хьалха а дукха дийцар коммунисташа партийни собранешка. ХIаьта а цар дувцачунга дукха ладувгIаш хиннац цеха партийни бюро.

Керда хержача партийни бюрона тIадиллар уж кховчамбоацараш дIа а даьха, болх тоабелга. Керттера теркам тIаьхийта беза коллективана коммунистически кхетам балара. Тоабе беза кагирхоша юкъе болх. Иштта, партийни собране тIанйнача соцам тIа белгалдаьккхар къахьегама а производственни а дисциплина кхы а тое еилга, энергетически а материальни а ресурсаш кхом беш дIаухийтилга.

А. ТИЩЕНКО.

ГОВЗАНЧА КУЛГАШ

«Знамя коммунизма» яхача Шалински районa газета типографе наборщик линотиписта болх беш я Есупхаджиева ПаьтIамат.

Из болх ниисбу дика шаьхьнио лакха хови волча сага говзалца. Из иштта да а дахIана аьлча, пхонета дарал санна сиха а кIаьда а кулг долаш хила веза наборщик. Из дика кхеталеш я коммунист П. Есупхаджиева.

Типографе хаза йиш я пох ветеран оалаш, цул духагIа цу чу болх баь саг вац ханага диллача ПаьтIамата тIъаь итт шу мара даьнначеце а.

Геттара къона йолаш ера из полиграфистий барт болча коллективе болх бе. Шийн къахьегама биографи къонача йоIо дIайолайир верстальщикo ученица йолаш. Массехк бутт балалехьа цо дика карзерзаю из говзал, баьзда цун оамал яц хьалаьчох тоьам баь Iеш.

Шийн мукъа ха хилча Iомае гIертар из кхыйола чоалхане специальностaш. Иштта Iомайяр цо кепатохара а наборщица а говзалаш.

Есупхаджиевас кара ца ерзаш линотиписта чоалхаче цхьа професси мара йисар цар типографе.

ХIаьта 1977 шера цу балха а хьожаю из.

Юхханца хала дар, болх бита дотIоагIаш ха хулар, бакъда. ПаьтIамата сатеззар из болх дика хьабе ше Iомаяллалца.

Водар гаьнавьннав йоах. Есупхаджиевай хиннай лаккхарча класса машиниста а, цун еннай 5 разряд, къонабарий хьехамч а.

Цо шийн говзал дIаенна цун эIамагIа йола йиша, комсомолка Магомадова Луиза хIанз линотиписткаьла йолх беш я.

Мукъа ха кIезига хуле а ПаьтIамата хьинаре лакъа лоац типографе общественни вахаре. Из я «Знамя коммунизма» яхача газета редакце моттигерча профсоюза комитета член а Шалински районa халкъа суда заседатель а. Цул совгIа балха ухашие а цо чакхъьаккхай сайрийнарча школе цхьайтта класс.

ХIана П. Есупхаджиевайх майрра ала мегаргда, из полиграфе универсал я аьнна, хIана аьлча цунна бойх булагбоацаш цхьа професси яц типографе.

М. ИЛЬЯСОВ, Шалински районa «Знамя коммунизма» яхача газета бехктонхаме секретарь.

«ТIехьбусараш боацаш бе болх» яхача ростовчаний девизах шерра социалистически яхь а йоарждаь, цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера план хана хьалха кхоачашъяра шоай беррига низи хьинари оарцагIа а даьккха къахьегаш ба «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода болхлой. Дукха ба цу коллективе хьинаре къа а хьегаш, общественни вахаре доккха дакъа лоацаш. шоай балха тIа йоккха опыт йола кагирхой хьехамчаш.

Царех цIи ва завода. Сийлахь-боккхача Даймехка тIемех къахьегамен ветеран вола слесарий-сборщикий бригадир Трофим Иосифович Носик. Дукха кагирхой Iомабаьб, вахара, нийссача ковнкъа баьхаб шиъ болх геттара дика бовзаш волча специалиста.

ХIанз из ва къона слесарь-сборщика комсомольца Гочев Геннаде хьехамча.

СУРТА ТIА: Т. И. Носик и къона слесарь-сборщик Гочев Геннадии автобусашта ремонт яра кийчъяьча подъемника чертежаш Iомаеш ба.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ПРЕССА ТЕШАЛ ДУ

ОБРАЗОВАНИ—МАССАНЕНА А

ДРА информаце министерствас хьайха баха Афганистане вордI дийнахьа ге боаккхаш хиннаб ФРГ-ан Швейцарен журналисташ.

Царна юкъе хиннав малхбузен Германе «Унзере цайт» яхача газета корреспондент Гуго Браун а. Ше цига ваха хилар дувцаш репортаже араяьхай цо.

Кердачун маьлхиозен агентствас арайоаьхаш шиъ читательна царех цаI доаг а яь.

Альмал 45 шу даьнна саг ва. Бакъда, 60 шу пуй долаш санна хет. Шийна хага мел доагIача, хана дена къахьегаш ва из — бердолча хана шийн даьи наьнен доккха довзача лаьтта, пул шехьагIа гIо деш вола болхло волаш, тIаккха шофер волаш. ХIанз из Кабуле йоккха йоалача предприяте техник ва. Бакъда, кIирагIа шозза массаза санна Iуйренна болха воаш из заводе. Цу денешка моллагIъяр санна йолча гараже 20 — 30 къонахчунпех кхалсагацей вIашагIкхет на дешен ялен Iомавала. ЧIоагIа безам ба са дийша хила, йоах цо.

Цуйна юкхе лахчан чIоагIача гIанда тIа яIа Фатима. Из уборщица я. Цун цIи берза. Шийн 70 шу лерхI йо. Пийнг йолча хана школе аха йиш хиннаяц цун.

Дешанза хилар дIадаккхара йола центраш Кабула 14 нех хIара районех хIара провинцех я. Беррига 18500 хьехархо валаьв городашкеи юрташкеи, гаьнарча лоамарча юрташка кхачталиа наха дешар хьеха пушту, дари, узбекий, туркмений меттала. ДIадахача шера цар хиннаб ах миллионал совгIа дешархой.

«Дешанза хилар дIадаккхара дола на теттара доккха лекхар тха мохк дIахо дегIабоалабара эттара боккхагIа доархIам барех йола цхьа торо я. 90 процент бола маIа наха 98 процент бола кхалнаха деша а язде а ховш бац, — аьнна белгалдаьккхар ДРА просвещене министерство дешанза хилар дIадаккхара йолча вице-президента Шир Мохьамад Хавера. — Программе итт шера йолча хана кхоачашъе езаш я.

Аьархой белкхаш, ремесленникаш болхлой дийшам образоване йолашй хила гIертагIа — цар шайтIа ладанах санна дукха лаьтта шоай доалахьа йола нахи исламски духовенства реакционни оагIувн кхераш хинар, хIана аьнча тIаккха цар позицеш йохаергъяр. Цудухьа дешанза хилар дIадаккхара кампанена юкъе данъа лоаташ шоай лоIамо баха хинна дукха бола хьехархой йоабир ЦРУ-с хьалхоттабеш хиннача «кортамукъале бахьан къоасам лоаттабераш» оалаш болча наха.

Бакъда, цу Афганистане Iадал бе даьлларий инструмент йолчара дIабаьхнаб. Революци хинначул тIехьагIа ислам халкъа хьаштапхта гIулакх деш ба, — йоах улемай Совета председатела Азиз Садека шоай мехка ислама болча кердачо лоархIамах дуваш.

Ил 45 шу дола теолог Афганистана эттара дукхагIа бовзаш болча Iилмахоех-богословех цаI ва. Улемай Совета дукхагIбараща цхьана цо хьалдоаш Кармаль Бабрака правительство. Ислама эттара езагIболча моттиге Макка ях шу даьккхад цо. Оаха къамаьл ду Кабулерча моллагIча цхьан резиденце. «Правительствас йош дар, — аьлар цо дIахо, — дизза КъорIас ма яххара доагIаш да, хIана аьнча ислам цIаккха а хиннадац прогресса духьал».

Кабула юкъе долча геттара хозача сигале бесарча маьждиге цIаьрасна дийнахьа делкъа ламаз деча хинар теш Афганистане цу делабара йизза, паргIато я аха Азиз Садек бакъахйоаш хиларах. Беррига мехкара зоарапа дола маьждигаш цу лелаберий кара да. Кхойтта цIенкIалча исламски школашка дешаш 800 студент ва.

Азиз Садека чарилаш хIиневарча правительствана духьале йолаш хилар. Бакъда, йоах цо, из хьалоагIа бIаьшерашка Iевача тайпара аьнцачох тешен из кхеташи бола бусалбаш тийша болча дукха лаьтта долаш болчаргара, феодалашкара, эксплуататорашкара.

Мехка политически кулгалхой реалистически кхетадеш ба хIамаш. «Цу тайпара йола структураш йолча мехка социализм хьалъярах уйла е йиш хургйий теш тха, — аьлар тхоца къамаьл деш НДПА ЦК Политбюро члена, Революционни Совета члена, просвещене министра Ратебзад Анахитас. — Тахан оаха кхоачашъеш я социалистически общество хьалъяра эша торонаш хьехулгIтаргйола къаман демократически революци. Бакъда, тха балла тIа хила йиш яц сихваларн «йокхий скачокаша». Цу лешай хьанъехьа реалистически ца хилар да юхьаьнца бахача нахах дукхачар априльски революци тIа ца эвара бахьан. Ишта хьахилар контрреволюце кIийле. Бакъда, хIана хьал хувцаденнад, хIана наха дайзад тхо, юха цIаух тхо долча».

(«Унзере цайт» — АПН).

ГОРИЗОНТ ДЕХЬАРА

«Японена машар эш!» — ишта да японски гIайренашка бахача миллионаш болча наха тахан доал деча гIозараша Вашингтонаца барта а даха милитаристени тенденцеш чIоагIъеча хана. ВIашагIкхийттача Штатий агрессивий стратеге фарватера Япони дIахо чуоза гIертача хана дIадехар.

СУРТА ТIА: «ДIадаха термоядерни герзаш!» яхача лозунгагIа хиннача студенчески митинга юкъе дакъа лоацаш хинараш.

ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАМА ТОЛАМАШ СОВДУВЛ

Промышленни предприятешк нах чубаха гIишлошк дикагIа хьалъярах, гIишлошка ниийслуш дола кхоачамбоацараш дIадахарах долла къамаьл хилар КПСС XXVI-ча съезде КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатела Л. И. Брежнева яьча отчетни доклада.

Аз болх бета дIа-юха лелача № 7 йолча механизированни колонна коллектива иа декхар тIехдина кхоачашдара дечох дувна безам ба са. Тха ПМК вIашагIъелла дикка ха я. Шерагара шерага дика производственни толамаш доах предприяте коллективо. ДIадахача шера план хана хьалха кхоачашйир. ХIаьта укх шера а ишта дика къахьегаш ба тха ПМК болхлой. Доккхий декхараш да тхона халхашка латтараш. хIаьта уж толамца кхоачашдара шоай ниж хьинари ца кходеш къахьегаш ба гIишлошъераш. Ер шу дIадоладеннача хана дена оаха хьалдаьд массехк цIи-йи квартирий нах чубаха цIенош, чкъаьрий леладу Iамаши царна хий хьатIадоваладу конали «Победа» яхача колхозе 103 эзар сома сметин мах а болаш. хIаьта иштта 157 эзар сома сметин маьха йола Сунженски опытно - мелиоративни пункта шоллагIа ергIа а эксплуатаце дIаеннай. Цу объекташ цхьани оаха Карабулаке аьшка-беттони изделий завод хьалъю кхоалагIа шу да. тахаларча денча цига даьна балхий мах 100 эзар сома чаьха ба.

Хьалъеш латташ я хIанзалехьа 475 эзар сома маьха балхаш даь даьнна йола Алханчуртски АМООС а обводной канала малхбоалехьара ергIа.

1981 шора промышленносте, гIишлошъеча. транспорте, торговле, наха бытовой гIулакхаш деча производства эффективности балха дикали лакхъяра лаьтта къовсам чIоагIбаьа Сунженски района предприятей коллективашта юкъе шерра яьржача социалистически яхьа итогаш ний.

КПСС райкомо халкъа депутатий райсовета исполкомо карара-кара тела ЦIе байракх еннай тхова, хьалхара моттиг хьоржалий, районни Сийлен улга тIа а доахаш цхьоалагIча степена Диплом деннад.

Укх шера юттьанца дено дика къахьегаш хьайоагIа тха коллектив.

ГIишлон-монтажни балхаш даьд I миллиони 78 эзари сом мах болаш, 104,7 процент кхоачашъяьй ворхI бетта план, дIадахача шера цу юкъагIа баьча балха мах 499 эзар сом мара боацача. Къахьегама овсарле 106,8 процент кхоачашъяьй, хIаьта цох баьнна пайда 28,8 эзар сома маьха ба. Шин-шегIа хьахиннадац уж толамаш, уж даха вIаштIехьдаьннад хьалха латтача бригадаша, дикагIа болча болхлоша хьинаре къахьегарах, шоаш тIаийна декхараш толамца тIехкхоачашдарах. Дика нах дукха ба соца къахьегаш. Царех лаьца массехк дош ала лов сона.

Массехк шу да бригадир Чеборзиева Марет тха бригадана керте латта. Шийн балха къайленаш кIоаргга йовз штукатур - маляра. КПСС член йолча Марета.

Сона дика дага доагIа учеища а йолаш коллективе во болх дIаболабаь. Денгара денга лаккхора Марета балха говзал. шийн новкъосташа бега балха йоакхо йора. гIадбодар шийна ма ховш дар цар хьахьийхача. объектера дIайодацара шийн болх тIехдина чакхбаккхалца. Бригадирелле а хержа. КПСС членалла дIа а ийца белгальъяккхар из коллективо. хIана хIанз лаккхарча разряда специалист я Марет.

ПхолагIча разряда штукатур-маляр я Новикова Татьяна. цун сурт предприяте Сийлен улга тIа хьаттеха довл. хIаьта цо хьабаь болх тоабе безаш хилац.

Болхлочун гIоича йолаш болх бе йолаелар юххьанца Оздоева Хьанифа. Ерригача коллективо новкъостал доре цунна балха къайленаш йовзийтаре бригадир Чеборанева Марет шийн говзал цунна дIайовзийташ къаьстта белгалъйьлар, цудухьа ше бутт балалехьа шоллагIча разряд ше болх бе дIайолаелар Хьанифа. шийн новкъосташта тIехьа ца йиса а гIерташ.

Дика къахьегарш. лаккха производственни хьокхамаш лахарца белгалбаьнаб денна нормаш 150—170 процент кхоачашъеш бола штукатураш-маляраш Мажиргова Найна, Талгиева Роза, Алехина Раиса, кхыбараш.

«ЦаI массанена тIехьа, массава а цхьанена тIехьа» яхача девиз шоай балха юкъе шерра йоарждаьй бригада коллективо. Наггахь вийслу моллагIвола болхло ца могаш хинна балха тIеса вовзаш, хIаьта бригада объектера дIайодац цунна хьалхара денна норма кхоачаш ца йинче.

Укх денешка тха предприяте болхлой чубахача цIеношта капитальни ремонт йолаьй оаха.

«ХIара балха дийнахьа хьалер дукхагIа хилийта!» яхача девизах къахьегаш ба бригада беррига довкъашхой, хIаьта оаьа беча балха Iадтиъаш дола гIулакх деш цхьанкха сар яц.

Сийлахь йоаккхача Октябрьски социалистически революце 64 шу дузача дейна сийленна накъабахара шерра социалистически яхьа йоарждаь смечина заданеш 160—200 процент кхоачашъеш хьалхара моттиг дIа ца хоцаш къахьег бригада гIишлонхоша.

ХIаьта июль бетта план 209 процент кхоачашъяьй цар. Шерра социалистически яхь лелаю оаха Павлотина Александра керте латтача бригада болхлоща. карагIдаьнначох вIаши итогаш ю, дагадувл.

Бехктокхаме декхараш да тха № 7 йолча ПМК коллектива хьалхашка латтараш. хIаьта ала лов уж толамца оаха кхоачашдергхиларах.

Э. ДЗАУРОВА,
Сунженска районе ПМК-7 штукатур - маляр.

ЭМАШ ЙОЛА ПРОФЕССИ

МНР оборона министерства ах бIаь шу хьалха хьаь автошколе эттара хьалхара чр мехка водителий кадраш кийчъяра системе. Экономика дегIаухаш хиларца дувзденна тIа-тIа лаккху автомобильни транспорта доархIем, хIаьта долче, дукхагIа эш лакха квалификаци йолча водителий кадраш я. Тахан уж кийчъю Монголе шоваткъе итт школеи клубен. Карарча пятилетке шеръергьа юрташка автошколайн курсийн сеть.

(АПН).

ХУРГ БОЛЧА ХЬУВКЪАМА ЛАЬРХIА

Iилмон практикоп шеко а йоацаш бакъдаь хIама да юртбоахама культурай хьувкъам алсамбаккхара тIаерзаньча агро-химически мероприятей ерригача комплексе керттера моттиг минеральни органически-удобренеша дIалоацаш хилар.

Царех пайда эцара кIезигагIа дале 50 процент лакхбу моллагIча культура хьувкъам.

ХIара шера дукхагIа кхухь республика боахамашка минеральни удобренешн химизаце кхы тайпа хIамаши. ХIаьта а тоъаш яц уж. Цудухьа кхом а беш пайда эца беза царех.

1979 шера декабрь бутт хьатIакхаччалца республикашка агрохимически гIулакх деш «Госкомсельхозтехника», агрохимически лабораторе. дIайийна хIамаш лора еш йолча станце дукха организацеш. колхозаш. совхозаш шоаш яр. Ил бахьан долаш массанахьа цхьатарра дика пайда эцаш удобренех а зене йолча садоахкача хIамашта, оасара дукхьала тохачи хIамаех а. Цудухьа колхозаштеи совхозаштеи агрохимически гIулакх дела тоадара 1979 шу чаккхдоалаш «Чечено-ингушсельхозхимия» объединени вIашагIъеллар республике. Цуна юкъейоагIаш я 14 районни объединени. Царех цхьаннех дувцаргда вай.

Агрохимизаце болх цхьан кога тIа оттабар нийса лаь гIулакх долга хьахьекхар вIашагIъеллачул тIехьагIа дIаяхача лоацача хана шийн гIулаккхашца «Сельхозхимия» Грозненски района объединене. Района колхозийн совхозийн кхашка минеральни органически удобренеш дIаккхахьара, зене йолча садоахкача хIамашта, оасара дукхьала молхаш тохара планаш дикка тIехкхоачашйир цун коллективо соахка, къахьегама овсарле цхьы лох па еш болх беш хьайоагIа укх шера а. ХIаьта хIанз цхьайтталагIча пятилетка шоллагIча шера чуэцаргболча хьувкъама дард йоллаш къахьегаш я.

Лаьтта хьаьндара де деза балхаш даь даьхар цу объединене механизированни отряд укх деношка «60 лет Октября» яхача совхозе. Цу боахама кхашка дIаехьар 10 эзар тона органически удобренеш. ХIаьта цхи бIаь гектара тIа минеральни удобренеш тайсар.

Цу объединенес дика повкъостал дир I Мая цIерагIча колхоза а. Цун 400 гектар оахаман 271 гектар сомий бешан эшача боарамагIа минеральни удобренеш къьчар.

«Горячеисточненский» комсаш лелаеча совхоза кулгалхой а раьза ба цу организаце коллективо беча балха. Лоацача юкъа 2550 гектара тIа минеральни удобренеш а товсаш эзар гектар комсашта, царна хулача лазарашта духьала, молхаш техар цо.

Ленина цIерагIча колхозе болх беш я укх деношка объединене механизированни цхьа отряд. Низ болча Т-150 марках йолча тракторашта тIехьайийзача агрегатий новкъосталца дIа-хьа йоарика а еш кхашка органически удобрени тоссаш я из. Из тайпа удобрени хIанзале 7 эзар тони дIаехьай кхашка. хIаьта минеральни удобренешца эзар гектар совгIа лаьтта хьайдаьд.

Иштта овсаре къахьег хIанз «Молочный № 1» совхозе болх беча объединене шоллагIча отрядо а. МТЗ-80 марках йолча ворхI тракторашца кхашка органически удобрени дIаккхухьаш ба механизатораш. Царна юкъе къаьстта дика хьокхамаш гойташ къахьегаш хьабоагIа кхай тIа удобрени дIаккхухьаш вола Анисимцев Иван удобрени кхай тIа гIолла йоаржаеш вола Цинарин Александри. Масала, Ивана норма 60 тони йолаш хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 140 тони органически удобрени дIахьо кхай тIа. хIаьта Александра 150—170 процент кхоачашъю шийн балха нормаш. Иштта овсаре къахьег органически удобрени лафеташ тIа йотташ болх беча Абдурзаков Исмаlала а. Цо юкъера лаьрхIача шин балха норма ю дийнахь.

ДукхагIча даькъе командировкашка болаш къахьег «Сельхозхимия» объединене механизаторашa.

С. АКАЕВ.

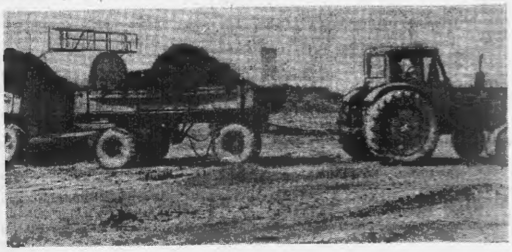

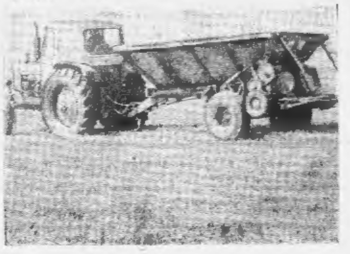

СУРТАШ ТIА: болх беш я объединене отряд: 1. Кхай тIа дIахьош я органически удобрени. 2. Кхай тIа минеральни удобрени тохаш йола агрегат.

Автора сурташ.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

АК! НЕЙТРОННИ IОАЖАЛА

Дунен массе мехкашкара нах чIоаггIа эгIазбаха духьала баьннаб нейтронни герз шерра хьаде долале аьнна США президента Р. Рейгана тIаьхьайча решенена. Из я дийна мел дола хIама хIалаккдара лаьрхIа тIаерзаь йола эттара къизагIча тайпара дукхха нах боабаь дIабоахаргбола средство. Рейгана распоряжене адамие ядерни катастрофага юг. дIаьта хиха уйлаш йолча наха шоей машарерча, сатийнача кховнента доглоахилга цунiа ловзаш долча дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбелгах, машара гIулакхех дош ца хетилга а да из.

Гуш да. из дерригача дунена кхераме йола решени ВIашагIкхийттача Штаташка а харцъеш хилар. Нийса уйлаш йолча дукхача американцаша из леархI дунен халкъашта юкъера хьал ирдара бола Вашингтона империски авантюристически аргIанара ниъ хьахьокхар санна. США эттара агрессивнегIа дола империалистически гIоавраш Пентагонах бIарччача тIема-промышленни комплексан товр а деш адамлен вахара хьашташта зулам де гIертара дола тешал санна. «Нейтронни герз хьалдо, — аьнна цу хьакъехьа США конгресса вихалий палата члена Т. Вайса. — ядерни катастрофа хургхилара йола реальни таро хьаьд. Тха къамана хьашт долаш, дерригача дунена хьашт долаш да цу решенех Рейгин юхавалар. «Ассигнованешта йолча сенатски комиссе председатела М. Хэтфилла хетачох, нейтронни герз хьаде долалара йола решени чIоагIгIа нахага сагото ейташ хIама да. хIана аьнча ядерни тIом хила тарлуш хилар цо чIоагIъеннаб».

Американски стратегий къахетаме йоана уйлаш сенах латт аьнча, уж латт лаьрхIача тайпара Малхбузен Европе керда американски тхьамаш дола ракеташ «Першинг-2» яха ракеташ дIаннийсъяь яьча. шийн Iоутийта тIемаш шоала хиначa Европейски континента тIа нейтронни герз дIадоаржадела чакхдаккха лехIарах. Бакъда, цу планашта шоай боарамашка дизлача цIаккха ца хиннача тайпара духьале ю Европе. ВIашагIкхийттача Штатий нейтронни герз хьалара хьакъехьара решени хоадахьа лоархIаш йийнай европейски дукхача паччахьалкхений кулгалхоша. правительствашта керте латтача дукхачена. цIа хела болча политически общественни деятелаша «Вашингтоно леладен — белгалдаьккхад английски парламентарей йоккхача группа. — халкъий кхеразмленна цIенхаштта кхераме хIама да» аьнна.

Пентагона уллара уйлаш дунен дерригача прогрессивни нахаша чIоагIа хоадахьа лоархIаш тIаза. Лаьтта планета укх деношка воазагIъячиня я. Халкъаша чIоагIа ак! йоах нейтронни Iоажала.

ВО УЙЛА ПОЛАШ ЯЬ ВИЗИТ

ООН-ера США массазара викал Дж. Киркпатрик, Латински Америка дукхача мехкашка яха хиннай. Из хиннай Аргентине, Эквадоре, Венесуэле. Перу, Уругвай, Чиле. Американски дипломат эттара хьамсарагIа тIаийшай Чили-Уругвай. Цига во къамаьлаш даь чилийски фашистски хунтана керте латтарашца, хIаьта иштта уругвайски лидерашца а.

Ховш ма хиллара, США хIанзарча администраце «паргIатон демократи» езаш я яхаш цул хьалхагIа хиннацо дийца даьсса хабараш соца а даь. Вашингтон цхьа а чIоагIдара мерхIа ехка йолаеннай Латински Америкера диктаторски репрессивни режимаш. Рейгана правительства могаду царна, дунен халкъашта юкъерча, бокъонца аьнча США-с тIахьожим лоаттабеча. финансови учреждениешка гIолла новкъостал лелга, чIоагIа раьза йолаш герз лоаттаду Пиночета кликана, Къулбехьара Корея «юкъ а оттаяь» гераца Iалашъю уругвайски режим. Чилен Уругваян столицешка Киркпатрика дош деннад цу мехкашта американски герз дукхагIа лоаттадергда аьнна. «США хьадаьд» яха клеймо тIалатта герз малагIча гIулакха эш хоиш да Сальвадорерча гIулакхашка хьежача.

Хьокхаж эзара образец санна хьахьекхар Киркпатрика цхьацкха диктатура — Чилийски хунта. Пиночетаца вIашагIкхийттачул тIехьагIа цо белгалдаьккхад, «подрывной элементаш» — яштта оал Вашингтоно репрессивни режимашта. регионерча американски империализма экспансионистски политикана духьала дола къамий патриотически низех — тоIалва «йоккха опыт» Iоаьай Чиле, аьнна. Шоай оагIонгахьара пиночетовцаша дош делар США янала «континентальни кхерамален» американски планаш хьаллуача шоаш кийча хиларах. Из формула хьалха а йоахаш Вашингточо США-та хьалхе я йолаш керда агрессивни блок Латински Америке вIашагIйоллара тIаерзаь йола шийн уйлаш къайла йоах. хIаьта цу тайпарча наькъаца кхоачашде гIертар — Кубана, Никарагуана, Гренадана, шоай лоIаменa араьхара политика лелаеча кхача мехкашта духьала кIалгIолла тийша болх лелабелга да.

Киркпатрика бихьача наькъа керттера баьхан хиннад вашингтонски администраце лелаеча антикубински гIулакхашта кхийола паччахьалкхенаш тIаерзаслга. Иштта Аргентине йолча хана тайп-тайпарча вулиторешка гIоза къамаьлаш даьд цо Кубана духьала. Из гIулакх лелалаьа ООН-ерча США массазарча викало ше мел сенача моттиге. Киркпатрика визито, аьнна машаца венесуэльски совета кулгалхоех цхьанне Ривардо Молина, хьахьекхар Кубанех Никарагуанех духьала тIема агрессен вийтъяра тIаерзаь йола ВIашагIкхийттача Штатий интервенционистски политика.

Но во уйла йолаш бахча наькъо шийна тIехьа чео битта яц ала йиш яц. Масала, Чилийски хунта цу сахьате йолаелар яхы а къизагIа репрессеш е. ХIаьта Уругвайски режим. Вашингтоно яхара а деш. раьза хилар, керттерча лаькъе США тIемахой контингентах латтача Синайна лаьрхIача «къамий юкъара герзашцара низаш» оалараш юкъе дакъа лаца ра.

БIарчча хьанйийча Киркпатрика бихьача наькъо цIаьхка а хьагучадаьккхар Вашингтоно халкъа гоама йола диктаторски режимаш хьаллуеш. яхь ца хеташ регионa мехкий чурча гIулакхашта юкъе гIерташ, шийн глобальни имперски хьашташ бахьан делаш цар суверенитет толхае гIерташ Латински Америке США-с кхоачашде лерхIар. «ТIемен империализман посола визит» — иштта аьннад Киркпатрика массех «Трибуна популар» яхача венесуэльски газето.

«МАШАР БЕЛАГА» МАСКА А ЕЛЛА

«Къулба-Малхбоален Азерча мехкий Ассоциаце членаш йолча паччахьалкхенашцарча Китая доттагIален» хьакъехьа даьсса хабараш а дувцаш Советски Союза, Вьетнама, Кампуче арахьарча политикана духьала гIожа къамаьлаш а деш чакхбаьннаб китайски премьера Чжао Цзыяна Филиппинашка, Малайзе, Сингапуре, Таиланде баьхинаь. АСЕАН-а яхе мехках биъ мехка (Индонези раьза хиннаяц китайски хьаьша тIаэца) Чжао Цзыян ваха хиннав Къулба-Малхбоален Азера хьал тоадара хьакъехьа Китайнен Ассоциаце мехкаштен юкъера барт агIар кIаьддар духьа. Цуна цхьана Пекина безам хиннаб АСЕАН-а мехкаш духьале а йоацаш полпотовски йовсараш хьаллуацаргахьа дерзаде а Халкъа Кампуче даькъе машар хургбоаца позици паргга лапийта а. Кхьча пешашца аьлча, из нигъ баь хиннаб Къулба-Малхбоален Азера паччахьалкхенаш цу регионерча Пекина авантюристически антивьетнамски антикампучийски политикана юкъеозара. Уж планаш кхоачашъяра йиэнт йолча хана пайда ийцаб ерригача средствех — доккхий гIулакхаш дергда ахаш дош лаларгара вIалла эхь ца хеташ доацар дувцарга нлачалца. Цхьабакъда, цу визитах хьахинар Пекина хилийта лоаш хинначох вIалла тара дац.

Маниле а шо хиннача кхычa столицашка а Чжао Цзыян чIоагIа норзагIвьнча АСЕАН-а паччахьалкхенашта хьехар деш хиннав, малагIа политика лелае еза царна хьалха а лоахаш. Цу мехкашкарча общественноста вIалла къайле йолаш дац антисоветски антивьетнамски гIулакхаш хьалхьелрдухьа Китайс кIалгIолла леладер. Пекин кхераш я цун экспансионистски планаш йохае меташ йолча регионера хьал политически наькъаца тоадара перспективах.

«Советски кхерам» ба яхаш доацар дувцаш регионера паччахьалкхенаш кхераве гIерташ хиларах аьлча, цу хьакъехьа влияни йолча «Таймс оф Индия» яхача индийски газето нийса аьннад АСЕАН-а мехкаш бокъонца кхераш дар тIема нийсон хьакъехьа Китай ВIашагIкхийттача Штаташцеи Японецеи барта яхар да, хIаьта къаьстта Китайга хIанзара герз дохкара оттадаь хиича лоазув дIадаккхара хьакъехьа американски администраце дунхa ха йоацаш яь решена а я. Цу решене хьалхьабаьб Къулба-Малхбоален Азе тIемен политически гегемона лоарт... ше хилийтара бола Пекина безам.

Китайнен АСЕАН ай юкъерча гIулакхашка кIезига яц кхийола проблемаш а. Китайс хIанз а соцаде ца Ассоциаце мехкашкара антиправительственни группировкаш хьаллуашилга. шийн агентура новкъосталца цигарча хьала дестабилизаци е гIерт. тIехьагIа царга ше яхар дайтаргдолаш. царна тIехьожам оттабертболаш. Къулба-Малхбоален Азера паччахьалкхенаш раьза яц иштта лертIа йора экономически бузамаш тоаце деза яхаш цар дIадехачох Пекино керта болаш жоп душ ца хилара а. Практически лаьрхIача АСЕАН-а членаш йола ерригa паччахьалкхенаш Китайцарча торговлех хьабоала пайда кIезига болаш я.

Чжао Цзыяна визита итогашта комментареш еш «Синар пагн» яхача индонезийски газето яздy: «Шеко йоацаш да Къулба-Малхбоалерча шийн гегемонистски планех Пекин юха ца яьннилга. ХIаьта машар беза яхаш хIанз цо елла маска шийна хьулаелар духьа берзо тIаьхьеллача устагIан кхакхаха тара я».

В. МАТЯШ,
Н. СЕТУНСКИЙ,
Ю. ПЕВНЕВ.
(ТАСС).

КПСС XXVI съезда сошамаш кхоачашдеш хьанаре къахьегаш ю Грознерчу экспериментальни мебельни фабрика коллектив. Укхаза болх беш ву художник Шарипов СаӀид. Цо ше хьанча сувенираша хьахьокх кхьахьстамхой вахар, вай республикерча Ӏадама хоаденаш...

СУРТА ТӀА: сувенираш хьаеш ву художник С. Шарипов.

В. ДЗИСЯКА сурт.

ДИЦЛУРГДОАЦАШ ЧАКХДАЛАРА...

Грозне гастролешка да Д. Н. Мамин-Сибирякан цӀерагӀара Нижнетагильски пачхьалкхен драматически театр. Тха дог хьоасташ да зрителашта «Дошо дома», «Акха саг», «Антигона», «Петрович» яха тха спектаклаш езаялар, сценически искусство езача грозненцашта тха антераш безабалар.

Са хьоахабе бевам ба тхоай творчески коллективна юкъера цхьай дика опыт кхычарга кхоача цхьаболча членаш. Тха театра сцена тӀа баьнначa дуккхача артисташка кхаьчай тха эгтара къьнагӀча артиста Д. Д. Черкасова театральни искусства говзал, 35 шу да Дмитрий Дмитриевич тха театра сцена тӀа ловиа. БӀаьш ролеш ловзальй цо Островские, Мамин-Сибиряка, Вишневские, Розова произведенешкара. Цо роль ловзаеш вола хӀара турпал, хӀанзара вале а дӀаяхача ханаха вале а, таханарча вай вахара тарга дола хӀамаш тӀа воалаворa цо, зрителашта уйла яра хӀама лора ше массаз лово.

Грозне оаха оттальча спектаклашка эгтара дуккагӀа Черкасова актерски говзал гучайовл О. Данилова «Петрович» яхача драма роль ловзаеча. Цо хьахьонха Юрий Петрович Коньков къаьна болхло, вахаре ка ца йовлаш виса саг ва. Из дег чухь цӀена наха дикадар хилар лоиш саг ва. Шийна вӀалла дага а доацаш профессионально-технически училищера йистевьннача Орлов Сережийна хьехамча хул цох. Цо шии ученикаш боккъонца вола болхло хьахийлийтара оррига шийх говзал, дега йӀовхал дӀалу. Дас санна, хьехамаш ду цо шийга кхетаве хьаненнача зӀамигача сага.

Черкасова зрителашта хьахьокхаш вола Петрович бакъдолчоа тӀехьалатташ, цунна тешаме вола саг ва. Иштта гойт артиста шийх турпал.

Грозненцашта Черкасова гойтар «Дошо дом», «Текха кхо саг» яхача а кхыча а спектаклей ролеш. Дмитрий Дмитриевича ловзаеш йола хӀара роль шийх тайпара йола открыти я. Цо из кийчъю беррига шийх сине ница дӀалуш, пудукъа сцене ловзаш вар артист а воацаш, цо вусташ вола саг ше хет.

Дукха хӀама даьд Черкасова вай заман вахара бакъдар зрителашта дезадолийташ. Цо иштта дукха хӀама даьд къонача а юкъерча ханарча а артисташта хьехам луш.

Цо Ӏомавбьрех 'цаӀ ва художественни училище йистеяьнна Гришин Виктор. Из театре вера столяр волаш. Цо дика болх бора цехе. Бакъда, мукъа минут ца йохийташ репетицешкен спектаклашкен хьажа воагӀар из. ЗӀамигача саго лоацар артиста хӀара дош, чӀоагӀа зувра сцена тӀа артисто ловзаеча ролах вола саг хьа миштa хул.

Иштта сценически искусствица цу зӀамигача сага бола безам ца зувш йиса йиш йолаш бацар. Новкъостал дара труппана юкъе дӀалазвир Гришин Виктор. 1966 шера по йистеьккхар Свердловски театральни училище. Профессиональни артист а волаш юхавера из ше дӀааьахача. В. Гришин хӀанз дог цӀена, хӀама кӀоарга кхетадеш, темперамент йолаш, жанрови сурт ира оттадеш, хьакхацта ловзаш, роль къаьгга хьахьонхаш артист ва. Из хьахиннад цун шийх дегӀах доалаш а къахьегаш Ӏомадаь а. Цудухьа цо хӀара роль массаза ловзаю — из зрителаш таханарча вай вахара къонача турпалца вӀашагӀкхетар да.

В. Рошина «Дикадар де сихле» яхача спектакле Усачева роль ловзаеш ва Гришин. Усачев общественноста никал ва. Из декхарийла ва лоадарца баьча хоамагаӀ гаьнарча къулбеседера йиӀиг кӀалхаръяьккхачел цхьй цӀагӀа чуийпачен инженера Мякишева гӀулакх къоастаде.

Гришина хьахьокхаш вола Усачев цу йиӀига кхела сагота вац. Из ма хулла сихагӀа цӀакхача тӀерт, телевизор чу хьахьокхаргдола футболах ловзар бӀаргаго кхуэргдолаш. Иштача сага хьахургбац хала хӀама тӀаттача сага оарцагӀвала бола безам, кӀезиг-мезиг дола хӀамаш па бакъан дита дола дезал.

Дог доаца Усачева — из формализма хьалхара белгало я. Из шийх йоаккхалуш вац инженер Мякишев а. Купе кхычарна юкъе по хӀама тох иштта в-вахаро чӀоагӀа теха йолча Оляйна, цу кхувш йоагӀача йоӀа, моральни а физически а чов ю цуна. Ше ма дарра из дӀахьокх зрителашта Гришина.

В. Тендрякова «Вехком» яхача пьеса тӀа Гришина гойт малар тӀехдаьккха, классически пхьаьь виса, бакъда, хӀанз а хӀалак хиланза вола саг Соломон Робинович. Соломон сага доаш, цхьаьца халахетараш, саготонаша къайладаьккха дика дог дола саг ва. Шийх доалла из дикадар гучадаккха моттиг оттача Робинович тохалу ше шийна дукъал а ваьле шийх кагдеина вахар лораде, шийца мелаш вола шийх воӀ а вийнача Рафаил Корикина коллега а кӀалхарвалитха.

Робинович тешаме дика хьахьокх Гришина. Эпизодически роль йолча цох шийна я, спектакла а, зрителa а событи ю.

Дика образ хьаю Гришина О. Данилова «Петрович» яхача спектакла тӀа вуацача ОТК контролера Михайлычa а Ж. Ануя «Антигона» яхача пьеса тӀарча стражника а. Иштта кхычи произведеней турпалий ролеш а дика ловзаю Гришина.

Тха театра эгтара къонагӀча актрисашта юкъе дукхагӀа теркам тӀаьбодаш я Тарасова Тамара. Атта кхаьчанц из сцена тӀа, хала никъ баьб цига. кхача гӀертaш. Шоаза театральни институте деша яха гӀийртача чаккх ца йоалалуш йисар яв. ТӀаккха Ленинградерча цхьан студе балха йода Тамара.

Пхи шу хьалха еай из тха театре. , Юхьъанца йоккха йоаца ролеш ловзаеш яр из. Укх шерарча репертуаре цо ловзаяьй: В. Катаева «Полка воӀ» яхача спектакле Ваня Солнцева роль, «Петрович» — Верай, «Антигона» — стражник, хӀаьта М. Рошина «Дикадар де сихле» яхача пьеса тӀара керттера роль.

Тарасовас хьахьонхаш йола Солнцева Оля цхьа молагӀа йоаца, тӀах аьнна, тешаш саг я. Тамаре хьаьъча цу образа дика мах баьб спектакла режиссера Д. Драпова.

Тха театре ба театральни институташи училищеши йистеяьха къона артисташ. ХӀаьта тха беррига артисташ гӀерт грозненцашта ханахьа бицлургбоацаш сценаш дӀахьокха.

О. ПЕТРУЩЕВА,
театра литературни декъа заведующий.

Мехкдаьттеи газа йоахача скважинашта бурувтохара балхаш дика дарца цхьана дика салаӀа а хов Старогрозненски бурувдетарашта. Каспийски форда тӀа Избербаш яхача юрта йисте цхьан ханна 50 сага салаӀара база я управлене болхлошта лаьрхӀа. Ахкаьнара сезон йола ялалехьа укхаза салоӀача наха чубаха цӀеношш спортивни ловзараш дара площадка а йолаш йола хоза пляжи кийчъяьй. Укх аьхки базе салеӀа вӀаштӀехьдаргда производства хьалхалаттача 300 совгӀа сага.

Профсоюзни путевкаех салоӀаши дарба деши 20 совгӀа саг хиннав Нальчикен кхыча городийх курорташка.

Республикан цун довзал арахьен пионерски лагерашка салеӀад 40 саг совгӀа волча бурувдеттарий дезалхоша. Цул совгӀа Каспийски форден вай республика тайп-тайпарча моттигашкен мукъача шийн дийнахьа администраце чотах комфортабельни автобусаш а кхувлаш, къахьегамхоша дика салоӀаргдола гӀулакх вӀаштӀехьдоах управлене.

БУРУВДЕТТАРАШ САЛОӀАШ БА

Т. АЛЕКСЕЕВ.

ДЕГА ХЬЕХАМЦА

Сунженски районе я Серноводские яхаш юрт. Дукха нах бах цу юрта, цул совгӀа цига я Ленина цӀерагӀа колхоз, «Серноводский» яха совхоз, «Сельхозтехника», опытни станция, «Кавказский» яха курорт, юртабоахама техникум.

Атта дац цу тайпарча йоккхача юрта наха воназш а ше везийташ а хила. Бакъда, воккха а зӀамига а наггахьа саг хургвац цига Коломбет Клавдия Петровна ца йовзаш.

Укхаза цецавэа хӀана дац, хӀана аьлча 1956 шера денз болх беш я из юртарча культура ЦӀагӀа.

Тхьо шу совгӀа ха я цо цӀенача дегаца, хозача дешаца, иллешца, бегашца кхашка ялат кхедерий дегаш гӀоздоаха.

Клавдия Петровнай культпросвета къахьегама биографи дӀайолаеслар юртарча клуба заведующи йолаш. Ерригa клуб а яцар цу хана доккха цӀа миссел. Укхаза дӀанхухьир лекцеш, сайреш, художественни самодеятельноста концерташ. Цо лаьрхӀар болх дӀаболабеише а нах боызарца, царца хьоашал тассарна болабе беза аьнна.

Активаца пайдар бе а белле гӀаш бригадера бригаде ухар клуба заведующи. Касткастта хулар из механизатораш, ма лелaдераш, сомеш кхеберaш болча. Из дӀакхаьчача массаза екар сакъердаме частушкаш, стихаш, къахьегам хестабеш дола илли.

Дукха ца гой ерригата районе дӀаляйр К. П. Коломбета цӀи.

Сунженски райисполкома культура отдела заведующе Февралевас иштта дувц цох: — Клавдия Петровнайк оаха йоакхо ю. Из я энтузиазма а къахьегама а саг. Цул совгӀа дика организатор а. Цо хьелла лаьрхӀар мерзаш долча инструментий кружок, наха хьаьнха ца Ӏеш шоай инструменташ а хьаера. Нагахь мо районера лектор воагӀе ах сахьат далалехь вӀашагӀкхет нах. Из да клуба заведующе нахаца-ра бувзам дика лоаттабелга, хӀинта из массанена карагӀдалац.

Къахьегамхошта хеталь сайре яле а тӀема ветеранашта хеталь сайре яле цига хаза йиш я Коломбета стихаш. Цун стихаш цун шийх вахара деяъе хийна ца Ӏеш, культура ЦӀен вахара дакъа да.

Юртарча бахархошта чӀоагӀа езаелар юртасовета а колхоза а председатель хиннача чекиста Асуева мемориальни улг хьаделлаш Коломбета йийшая стихаш. Иштта цо язъяьй балха хьалхе лелаеш волча звеньевойна Ганусея Ӏаьлийна, доярка йолча Бисиевайна, тракторист волча С. Ачкановна хеталь стихаш частушкаш.

Серноводскерча культура ЦӀагӀа хилар семинар-практикум. Цига дакъа лоацаш бар йиъ районерча культболхлой, царна юкъе яр К. П. Коломбет а.

Мероприятеш йийцачул тӀехьагӀа Сунженски района КПСС РК секретара Ф. Цуровас аьлар: — Дукха ха я вайна массанена езаш йолча Клавдия Петровнас культура ЦӀагӀа болх бу. Тахан духьал хьага мегарва цун хьинарах а шийх болх селла дукха безаш хилaрах а.

1973 шера из хьинар доала кӀасаг пенсе йода, бакъда шийна дезача гӀулакхана къаста ца могаш йола К. П. Коломбет юхайоагӀа культура ЦӀагӀа болх бе.

— Къоначарна юкъе хилача сай шераш дицлу сона, фухха хьаде хетоал са. — йоах цо.

ХӀанз Клавдия Петровна дӀахохьош я шийх болх, цо кулгалдеш чакхбоах «Дерригача дег тӀара», «Цар Даьхе лораяьй», «Сийле хийла къахьегама» яха сайреш, бӀаьстеи а къахьегама а цӀейш.

А. Э. МИСЛАУРОВ,
РНМЦ социологе отдела заведующи.

ФУТБОЛ

ЮХА А КОТАЛО

Шоатта дийнахьа Грознерча С. Орджоникидзе цӀерагӀа стадионе «Терека» эргӀанар вӀашагӀкхетар хилар Орелерча «Спартак» яхача командаца.

Хьалха хиннача ловзарашна мо хьинар айдаь, дукхьал котало кхоха дагадолаш дӀадоладир из ловзар грозненцаша. Хьалхарча тайме дукха моттигаш хул шийна а команда наӀарашта кхерам тувсаш, бакъда, бургац чутоха аьттув белаш. Иштта счет 0:0 йолаш салаӀа болх футболисташ.

ШолагӀа тайм дӀайолаеннача нйсалгӀча минуте Раузова чутеха бургаш хьацпий сетка чу хул.

Тхьаь тхьестлагӀча минуте хьашашта шолагӀа бургаш чутох С. Коллева а.

Иа яхь чакхьялар счет 2:0 йолаш «Терека» котало а йоакхаш.

С. АРЧАКОВ.

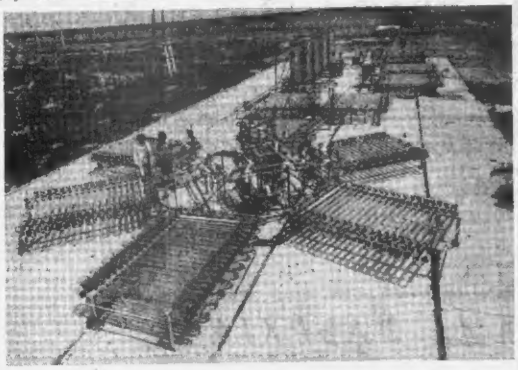

ТУРКМЕНСКИ ССР. ӀилмaнaӀ Академе маьлха энерги Институт — мехка эгтара хьалхара а ше мара йоаца «Малх» яхача Ӏилма - производственни объединене керттера учреждени маьлха энергех пайда эцарца юваенна проблемаш кийчъеш я.

«Малх» яхача объединене Ӏилмахоша хьаяьй хлорелаш — микроводорослеш лелаяра йоаза установка. Маьлха энергеца болх а беш деян бусти по арахеш шин азар литрага кхоачаш микроводорослеш. Цу тайпара агрегаташ шерра юкъейоалаяро торо хулий таргьа хлореллаш лелаелта промышленни дарда тӀа оттаде.

СУРТА ТӀА: микроводорослеш лелаяша йола ялх секциех латта горизонтальни установка.

К. МУРАДОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

СУДА ЗАЛЕРА

Машин Старопромысловски шоссе тӀа яьтча баьдьяланза яр. Из лехкаш вагӀар Аргунерча автопредприяте болх беш вола М. Элихаджиев Цун машина кузовча 890 килограмм нерда кӀа дар. Мишта нийсденнад «60 лет Октября» совхозе комбайнаш тӀа кӀалхара кӀа дӀакхехьа командировне вахийтача цун машинаш кузовча цхьа тонн гаргга дола ялат? Элихаджиев цу хьакъехьа дувцар «котамаш еларгйолаш» хӀама да. Из лерхӀаш хиннав царна кӀихшийх ведар я, хӀаьта бӀаргаша... тийнабола баьб.

Грозненски района халкъа судо шин шу суд яьй цуна. Из ха Элихаджиева тоаргӀа тӀехьа гӀайоагӀача хана шийх а общественни а рузкъа кхы туала ца далийтара.

Гудермесски района халкъа судо нзаал ха техай «Сельхозтехника» Гудермесски отделене шофера В. А. Джамулаева а. Из вахийта хиннав «Гудермесский» совхоза комбайнаш тӀа кӀалхара ялат хьетта дӀакхахьа. Ше из хьакхухьача хена совхоса № 3 йолча отделене хьетта дерригa дӀа а ца доассадеш 226 килограмм хулаш бола мукх ложкъабаьб. Из цо дӀабеллаб цхьан вахьа беша. Цитта милицена из гуча а баьнаб.

Зулам , даьрашта судаш яьй. Цецвоалаш да кхылар. Уж зуламаш даьд юрта боахама къахьегамa коллектишка командировке бахийтача шоай балхаш деча предприятешка дика а могабеш болча наха. Из зулам даьнаш царна гӀахьоaм ца хиларах, сердача балха мегте шоей лоӀамах уж битарах.

Цхьаьнха а да ала дезаш. Грозненски района халкъа судо хьалхе а хоам баьбар автопредприятега судебни заседани хургйола ди дӀахайташ. ХӀаьта а коллективо хержа общественни обвинитель хургвола гӀулакх вӀаштӀехьдаьккханзар. Цу гӀулакха я судо къаьстта определени йир.

Массане юаш йола маьхк лорас берригаш а декхарийла ба.

Ю. КРИГЕР,
Нохч - ГӀалгӀай АССР юстице министерства сектора кулгалхо.

ЛИТЕРАТУРА ЦӀЕЙ

Дукха ха йоаццаш Ленинграде чакхдаьлар дешархой VIII Ерригроссийски литературни ЦӀей. Цун тема яр «В. И. Ленин литературеи искусствеи» яхаш.

ЦӀей дӀахьош цун балха юкъе дакъа лоацаш вар вай республикера 5 виха а. Уж ба республикански литературни конкурсе толашагӀа хиина Грознерча №№ 3, 17, 33 йолча школай выпускникаш Саркисян Лена, Истомина Лена, Эльдиева Таиса, Шелковской районерча Старогладовски юкъерча школа дешархой Исрапилова Хадижат, Владимирова Таня.

Ялх бӀаь доакъашхо вар укхаза тайп-тайпарча: литературоведчески, искусствоведчески, краеведчески, кхача а секцешка болх дӀахьош.

Программа латтар экскурсоводий, чтеций, пропагандистий, В. И. Ленина вахар а баьчча вахарех дола книжкаш а довзарий конкурсех. Цул совгӀа программа юкъедоагӀар цу конкурсий доакъашхой В. И. Ленина цӀерагӀа юваенна йолча Ленинградерча моттигашка хьожабар.

Вай республикерча викалий дика аьттув баьлар укхаза. Теркам тӀоаэаш яр Исрапилова Хадижата «Ленина Толстой вешх» яха доклад. Цу темах Хадижата кийчъяьр экскурсовода экспозици а. Из кийчъеш дукха къахьега дийзар йиӀига шоай станицерча Л. Н. Толстой цӀерагӀча краеведчески музее.

Искусствоведий конкурса жюре теркам тӀаозаш хилар Владимирова Таний «Ходоки у Ленина» яхача картинах доза дувцар. Таньс дийцар миштa къахьийтад шоай школа краеведаша цу суртa тӀарча турпалий цӀераш меттаоттае гӀерташ а цар вахар довза безам болаш а. Цу доклада лаьхара мах бир искусствоведина.

17 диплом а Сийлен грамоташ а ера тайп-тайпарча конкурсашка дакъа лоацаш хиннача вай республикерча дешархоша. ХӀаьта Исрапилова Хадижата болх белгалбаьккхар «Ленинские искры» яхача газета дипломаца.

Р. ЛЯУВА.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ХЬАМСАРА МЕХКАРИЙИ КАГИЙ НАХИ!

Нагахье сашa кхачае промышленноста специалистий хила безам болаш цо дале, деша духьа № 12 йолча Грозненски профессионально-технически училище.

УЧИЛИЩА ДӀАХОЙТ:

1981—1982 дешара шера укх специальностех деша дешархой дӀаэцаш хилар:

1. Пекарь; тестовед; бод хьувш йолча машиный машинист.

Дешара ха: 10 класс образовани йолчоа — 1 шу. 8 класс образовани йолчоа — 3 шу.

2. Шурийна пастеризаци еш из шелъеши вола аппаратчик (шурий продукци кийчъеча сепараторщика болх бе а ховргдолаш).

Дешара ха: 10 класс образовани йолчоа — 1 шу.

3. Карамельщик; вафельщик (конфеташта кахьат тӀахьоарчадеш йолча машинашца болх бе а ховргдолаш).

Дешара ха: 8 класс образовани йолчоа — 3 шу.

4. Кондитер;

Дешара ха: 10 класс образовани йолчоа — 2 шу.

5. Контролер (консервни производство).

Дешара ха: 10 класс образовани йолчоа — 1 шу.

6. Чхьаьрах ваьелей кулинар; чхьаьрах обработчик, чхьаьрах коптильщик.

Дешара ха: 10 класс образовани йолчоа — 1 шу.

8 класс образовани йола дешархой училище дӀахо дешаш 3 шу даьккхачул тӀехьагӀа специальности юкъера образовани йолаш хургба. Училище деша дӀачуийнарашта бетта 30 сома боарам болаш стипенди тел, хӀаьта тӀехдика дешаш барашта 25 процент дукхагӀа а тел. Производственни практика йолча хана алапех 33 процент дӀалу дешархошта.

Училища адрес: г. Грозный, Партизански улица, 19. ПТУ-12. Телефон: 3-33-23.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ӀуӀранара гимнастика.
9.05 — «ВӀашагӀкхетара моттиг хувца йиш яц». Дукхасерийни художественни фильм. I сери.
10.10 — «Говза кулгаш».
10.40 — Фильм концерт.
11.20 — Кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Документальни фильмай программа.
15.25 — «ВӀоаналтӀара байракаш». Фильм - бераштa.
17.00 — «ТӀоерса бургаца» клуба арз кхилара.
17.45 — «Къахьегама сийлена байрахь лелераш».
18.00 — «Тхиг Линг» яхача илли халкъарий ансамбла концерт. (Вьетнам).
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.05 — «Ӏилман вахар».
19.45 — «ВӀашагӀкхетара моттиг хувца йиш яц». Телевизионни дукхаза серийни художественни фильм. 2 сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — СССР халкъа артиста Е. Нестеренкос а академически эрсий халкъа инструментий а Центральни телевидени Ерригсоюзни радиони оркестра а концерт.
22.00 — Футбол. ЧССР — сборни. Европа — сборни. Праг ера трансляци. Перерыв 22.15 — «Тахан дунен тӀа» информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — «Капитанаца Врунгельна хиннар». Мультфильм. 1—6 сереш.
9.45 — «Вай спортивни байракхаша къахьа». Концерт.
10.05 — Ӏилман-популярни фильмай программа.
10.31 — «Партизана бераш». Фильм-бераштa.
12.25 — Концерт. ШоалагӀа передача.
13.05 — «Къоначар адресаш».
14.05 — СССР пачхьалкхен доккхача академически театра артистий концерт.
15.20 — «Москва а Москвичаш а».
15.50 — Калининградски полиграфически комбината хоровой а вокальни ансамбла а выступлени.
16.05 — Мехка телевизионни студей документальни фильмай концерт.
17.05 — Документальни фильм.
17.55 — «Дунен юкъара обозрени» (гӀалгӀай меттала).
18.10 — Д. Свешникова кхалланза выставка.
18.35 — «Нохч-ГӀалгӀайче гӀолла».
18.55 — Телевизионни документальни фильм. «Ираззата бола ниха»...
19.05 — «Доахал дика долаш Ӏалгара декхара тӀехьа» (нохчий меттала).
19.15 — «Хоамаш. реклама».
19.20 — «Халкъа депутатий сессешка».
19.50 — «ГӀоналхо хургвар со...» Ӏилман - популярни фильм.
20.00 — «Бийса дахьъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Дунен юкъара обозрени».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Тха цӀа». Художественни фильм.

19 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ӀуӀранара гимнастика.
9.05 — «ВӀашагӀкхетара моттиг хувца йиш яц» II сери.
10.15 — Мультфильм.
10.25 — «Кинопутешествий клуб».
11.25 — Кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Апрельски революцех дола бакъдар». Афганистане хиннача революционни хувцамех.
16.40 — «Горизонт» Ленинградера передача.
16.40 — «Эрсий къамаьл».
17.10 — «Шоаш йоаь моттиг хьайовьийта турмачаш».
17.40 — «Уренгое кхачалца — билет. Телевизионни документальни фильм.
18.30 — «ХӀара сурта тӀа — малч ба».
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «Лирически иллей концерт!».
19.30 — Хьурмат ву — хьурмате хила деза! Передача цхьаьнакха Социалистически къахьегама турпала СССР хаччаьхьалкхен пре ме.
19.50 — «ВӀашагӀкхетара моттиг хувца йиш яц». Телевизионни художественни фильм. III сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Н. Лесков — «Тупейни кулгаш». ДӀадеш РСФСР заслуженни артистас Н. Гундаревас.
22.15 — «Тахан дунен тӀа».
22.30 — РСФСР халкъа артиста В. Минина кулгалдеча Московски камерни хора концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — «Капитанаца Врунгельна хиннараш». Мультфильм 7—13 сереш.
9.55 — Чернышевский. Письмен. ДагадоагӀараш.
10.35 — «Къоначар творчество».
11.05 — Ловзача метража телевизионни художественни фильма программа.
12.05 — РСФСР заслуженни артистай Калинина Галинай концерт.
12.20 — «Кинокамера дунена хьежа».
14.45 — Гитара локх Марлоса Маллнарос. (Аргентина).
15.30 — «Хувцабалара искусство». Андроников Ираклийна беседаш. «Телевизионни документальни фильм.
17.05 — «Скульптор Лев Кербель». Ӏилман-популярни фильм.
17.30 — «Литературни вӀашагӀкхетараш».
18.10 — «Нохч-ГӀалгӀайче гӀолла».
18.30 — «Массаниа» (гӀалгӀай меттала).
19.00 — «Шоена хетар». «ТӀехьаенна уйла ца еш».
19.30 — Тахан аэровокзала пламане.
20.00 — «Бийса дахьъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Сайфулла амарео». Фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Хьо дӀайолаш». Художественни фильм.

РАДИО

18 АВГУСТ

6.40 — «Юртара ӀуӀре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — «Терроризма ялх са бола сивнъа». Беседа (эрсий меттала).
8.15 — Передачий программа (эрсий, гӀалгӀай меттала).
8.25 — Хоамаш.
8.30 — ХӀара балха вена — айнара гойтам. Лаьттанче карадзаю говзачар» (нохчий меттала).
8.45 — «КПСС экономически социальни стратеги. беседа (эрсий меттала).
9.15 — «Вахаре хьинаре лоаца даьъа». Беседа (гӀалгӀай меттала).
9.30 — «Къона заманхо» (гӀалгӀай меттала).
17.15 — Хоаттам. Передачий программа (эрсий меттала).
17.16 — «Вахарца ейкха бувзам болаш». Беседа (нохчий меттала).
17.31 — Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).
18.30 — Ашараш (гӀалгӀай меттала).

УКВ

18.00 — Александрова Бориса произведенешкара концерт.
18.50 — Концерт.
19.20 — Иллеш доах Дудаев З.
20.15 — Иллеца вӀашагӀкхетар.
20.47 — Ю. Александрова фортепианона йола соната.

19 АВГУСТ

7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачий программа (эрсий, нохчий меттала).
8.25 — Партоганизацешка отчеташи хоржамаши (эрсий меттала).
8.35 — Чергизбиев Зайнда иллеш (нохчий меттала).
9.15 — Дунен юкъара обозрени (гӀалгӀай меттала).
9.30 — «Ваьт болча дезале» (эрсий меттала).
9.50 — Ашараш.
16.00 — Хоаттам. Передачий программа (эрсий меттала).
16.01 — «Са вахар, са Даьхе» яхача иллей концерт (эрсий меттала).
16.20 — КПСС XXVI-ча съезда решенеш вахаре! Кхом бе зӀамигачун а доххачун а (гӀалгӀай меттала).
16.45 — «Фермашта — кхоачам хилалац доккъараш» (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).
18.30 — Ашараш (гӀалгӀай меттала).

УКВ

18.00 — «Музыкальни сайре» яха передача.
18.20 — Хьанерча мотӀагӀа долаш иллеш.
19.25 — Саракаев Хьамзата «Алабай» яха радиопьеса (нохчий меттала).
19.55 — Иллеш, ашараш, халхараш.
20.30 — «Иллей мехка» концерт.

Хоттам

Тахан республике гӀоллеи Грозни хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 3 — 8 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 23 — 28, Грозне 26 — 28 градус йӀовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секунде 2 — 7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилей фегара температура бийсана 13 — 18, дийнахьа 27 — 32 градус йӀовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Малковски ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редакторан заместителан — 2-85-07; белгалдаккха секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; каьхаташ — 9-24-07; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, Малковское ул., 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

С00255. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Малковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3113.